אין ליכט פון תורה

ספורי צדיקים

וואונדערליכע מעשיות

פון בעל-שם-טוב

אונד פון אנדערע גרויסע צדיקים.

פיעל מעשיות פון דעם ספר זיינען קיין מאל ניט געווען געדרוקט, און פיל ספורים האבען מיר איבערזעטצט פון אלטע מאנוסקריפטען און היילגע ספרים.

פון דיא ספורים וועלען אלע לעזער זעהען וויא ריכטיג אונזערע חכמים זאגען: „גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ" (כתובות ח').

הוצאת „אמונה פאבלישינג"

142 RODNEY STREET

BROOKLYN, N. Y. 11211

כל הזכויות שמורות אצל
הוצאת אמונה
© Copyright 1969 by
M. G. & J. G.

EMUNA PUBLISHING
142 Rodney Street
Brooklyn, N.Y. 11211
388-8812 — 384-0002

ספורי צדיקים

א) דיא הייליגע געדאנקען .

אונזערע הייליגע חכמים זאגען: ראת הקב"ה שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור ודור (יומא ל"ח.) דאס הייסט: גאט ברוך הוא האט געזעהען דאס צדיקים זיינען פאראן ווייניג, האט ער זייא איינגעטהיילט, זייא זאלין ניט געבארין ווערין אויף איין מאל, נור ביסלעכווייז, כדי יעדער צדיק זאל מגין זיין מיט זיין זכות אויף דעם גאנצען דור:

נור אצדיק צוא אצדיק איז ניט גלייך. עס זיינען פאראן צדיקים גאנץ גרויסע, מיטעלע, אונ קלייניע, דאס ווענדעט זיך אויך אן דור:

אייגער פון דיא גראסטע צדיקים איז געוועזען רבי ישראל דער בעל שם טוב (בעש"ט), אין פיעל דורות צייט איז אזא גרויסער צדיק ניט געוועזען, קיין מענש האט ניט בכח אויסצושרייבען ריכטיג זיין גרויסקייט, זיין נשמה איז געוועזען נאר פון אויבען אן, דיא גאונים וואס זיינען געוועזען מקורב צוא איהם, האבען איהם ניט משיג געוועזען, אנדערע האבען געזאגט: זיין נשמה איז פון דעם ארט וואו אלע הנאים זיינען גענומען געווארען, אונ אנדערע האבען איהם ארויף געהויבען נאך העכער. אז ביז דעם ארט פון אונזערע הייליגע נביאים:

כדי זיך צוא מאכען אבעגריף וויא גרויס דער הייליגער מאן איז געוועזען, קענען מיר עטוואס וויסען פון דעם וכוח וואס ער האט אמאל געהאט מיט ארב. דער רב האט איהם געפרעגט עטליכע שאלות, האט איהם רבי ישראל בעש"ט געענטפערט דיא תשובה:

„דוא רב זאלסט וויסען: דאס מיין פאטער עליו השלום איז געוועזען אגרויסער מופלג אונ א תמים, ער האט זיך אויסגעצייכענט מיט זיינע מדות טובות, אז איך בין געוועזען אקליין קינד, בין איך געוועזען זייער שטארק באהעפט צוא מיין פאטער דעם צדיק תמים, דיא מדת פון „תמים" האב איך בייא איהם געלערינט:

איך געדיינק (אזויא וויא דאס וואלט הייגט פאסירט), דאס פאר זיין שטארבען האט ער מיר צוגערופען צוא זיין בעט אונ האט צוא מיר געזאגט דוא זאלסט וויסען, מיין קינד, אונ קיין מאל ניט פארגעסען, אז גאט איז מיט דיר, דעם וויכטיגען ענין זאלסט דוא אלע מאל טראכטען אונ גוט געדיינקען אין יעדען ארט, אונ אלע רגע, דוא זאלסט אבער זיך מיהע געבען קיין מענשען ניט ענטדעקען דיא זאך, דוא זאלסט זיך פאר זייא ציינען איינפאך אזויא וויא דוא ווייסט פון קיין זאך ניט:

דעם פאטערס נוטע, קלוגע, אונ ריכטיגע לעהרע, האב איך שטארק

געדיינקט, נאך זיין הסתלקות פלעג איך ארום געהען אליין אין דיא וועלדער אונ פעלדער טראכטענדיג אונ קלערענדיג דעם הייליגען ענין, אז גאט ברוך הוא איז פול אויף דער גאנצער וועלט (מלא כל הארץ כבודו) אונ ער איז מיט מיר, ער פארלאזט מיך ניט אפילו איין זעקונדע. איך האב געוואלט דינען גאט אז קיין מענש זאל פון מיר וויסען, האב איך אויף זיך מקבל געווען צו ווערען אבאהעלפער ביא אמלמד, איך האב מיט דיא חדר קינדער געלייענט קריאת שמע, מיט זייא געבענשט נאכען עססען, געענטפערט מיט זייא, „ברוך הוא וברוך שמו" „אמן" נאך יעדער ברכה, דאס איז געווען אגרויסער מיטעל איך זאל צייט האבען מכון צו זיין דאס וואס איך האב געוואלט מכון זיין, נאכדעם בין איך געווארען א שומר אונ אשמש אין א בית המדרש, האב איך ביא נאכט געקאנט טהאן וואס מיין פאטער עליו השלום האט מיר באפוילען צו טהאן, נאכדעם אז עס איז געקומען דיא צייט וואס איך האב געברויכט חתונה האבען, האב איך גענומען דיא שוועסטער פון הרב ר' גרשון קוטעבער, מיר האבען געוואהנט אין אקליינע שטיבעל צווישען צוויא הויכע בערג, איך פלעג אנגראבען ליים אונ אוועק פיהרען אין שטאדט פארקויפען, דערפון האבען מיר זיך מפרנס געווען, נאכדעם האמען מיר געדונגען אדירה אין אדארף ניט וויט פון אוואלד, אין וואלד האב איך געהאט אקליינע שטיבעל פאר זיך, דאס גרעסטע טהייל צייט פארברענגען דארט, אז איך פלעג קומען אהיים אין דארף האב איך געטהאן הויזליכע ארבייט, אויפנעהמען געסט, זייא געבען עססען, טרינקען אונ זייא בעדינען:

אין אלאנגע צייט ארום האב איך ערלערענט פיעל פון נגלה אונ נסתר, נור ניט דאס איז ביא מיר געווען דער עיקר, איך האב געוואלט בעקומען הייליגע געדאנקען, אונ דיא גרויסע כוונה וואס מיין פאטער ע"ה האט מיר געזאגט, דער פאר האב איך מיך בענוצט מיט מיין לערנען, דאווענען, אונ אלע מיינע מעשים צו דעם צוועק, משיג צו זיין דעם גרויסען טהייערען תכלית:

אונזערע הייליגע חכמים זאגען בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו (מכות יוד) דאס הייסט: אין וואס פאר אוועג אמענש וויל געהן, פיהרט מען איהם, איך האב יעדער שעה געפיהלט אז איך ווער געהאלפען צו געפינען דאס וואס איך זוך אונ פערלאנג, איך בין זוכה צו זעהען אונ צו הערען גרויסע וואונדערליכע זאכען וואס זיינען שרעקליך, אויף יעדען טריט אונ שריט האב איך געזעהען דיא נאטהייט איז ענטדעקט פאר דעם מענשען וואס האט אקלוגע הארץ צו זעהן דעם אמת, אין יעדען ווארט וואס איך האב געהערט, אונ אין יעדער זאך וואס איך האב געטהאן, האב איך געפילט אז דאס איז אלעם השגחה פרטית, אז אזויא וויל מען אויבען אין הימעל, אן דעם ווילען פון גאט טהוט זיך קיין זאך ניט, אפילו א ווארט וואס דער מענש רעדט

ארויס

אַרוּים פוּן זַיין טוֹיל, אָדֶער יֶעדֶער אַרְבֵּייט וָואס עֶר טְהוּט קֶען מֶען זֶעהֶען דִיא גֶאטְלִיכֶקַייט״:

ב) עֶרְשְׁטֶער מָשָׁל.

דֶעם גַאנְצֶען וְכוֹחַ זַיינֶען מִיר יֶעצְט נִיט אִים שְׁטַאנְד אוֹיס צוּא שְׁרַייבֶּען, וַוייל עֶר אִיז צוּא גְרוֹיס אוּנ צוּא לַאנְג, דַארוּם וֶועלֶען מִיר יֶעצְט עֶרְצֶעהְלֶען זַיינֶע מְשָׁלִים וָואס עֶר הָאט גֶעזָאגְט זַיינֶע תַּלְמִידִים, יֶעדֶער תַּלְמִיד הָאט עֶר גִיזָאגְט אַנַאנְדֶער נִמְשָׁל נָאךְ זַיין שֵׂכֶל, דֶער עֶרְשְׁטֶער מָשָׁל: אַקֶענִיג הָאט אַמָאל גֶעוָואלְט וִויסֶען וִויא וַוייט אוּנ וִויא שְׁטַארְק דִיא אֱמוּנָה אִיז פוּן זַיינֶע וַוייטֶע אוּנְטֶער טְהַאנֶער אוֹיבּ זֵייא זַיינֶען אִיהְם גֶעטְרַייא מִיט זֵייעֶר גַאנְצֶען הֶערְצֶען, הָאט עֶר בַּאפוֹילֶען זַיינֶעם אַנְגֶעטְרַייעֶן דִינֶער עֶר זָאל גֶעהֶמֶען פִּיעל סַאלְדַאטִין מִיט זִיךְ אוּנ גֵיין אִין יֶענֶע וַוייטֶע מְדִינָה עֶר זָאל דָארְטִין דִיא אַיינְוָואנֶער זָאגֶען דָאס עֶר וִויל מַאכֶען אַמְרִידָה מִלְחָמָה הַאלְטֶען מִיט דֶעם קֶענִיג, צוּנֶעמֶען זַיין מְלוּכָה, אוּנ עֶר זָאל זֵייא בֶּעטֶען תֵּיכֶף, זֵייא זָאלֶען אִיהְם הֶעלְפֶען מִלְחָמָה הַאלְטֶען מִיט דֶעם קֶענִיג:

אוֹיבּ יֶענֶע מֶענְשֶׁען וֶועלֶען דִיר אַרַיינְזֶעטְצֶען אִין גֶעפֶעגְנִיס, אוּנ מִיר קֶענִיג בֶּעטֶען אַז אִיךְ זָאל דִיר מְשַׁפֵּט'ן דֶערְפַאר, אִיז אַסִימָן אַז זֵייא זַיינֶען גֶעטְרַייא דֶעם קֶענִיג, אוּנ וֶוען עֶס וֶועלֶען זִיךְ גֶעפִינֶען בַּייא זֵייא אַ זֶעלְכֶע מֶענְשֶׁען וָואס זֵייא וֶועלֶען דִיר בַּאלְד בֶּעפְרַייעֶן, זֵייא וֶועלֶען זָאגֶען אַז דָאס קָאן נִיט זַיין אַנ'אֱמֶת וָואס דוּא זָאגְסְט אַז דוּא וֶועסְט מִלְחָמָה הַאלְטֶען מִיט אַזַא גוּטֶען בַּארֶעמְהֶערְצִיגֶען קֵייזֶר דָאס אִיז נוּר אַפְּרָאבֶּע צוּא וִויסֶען אוֹיבּ מִיר זַיינֶען גֶעטְרַייעֶ דֶעם קֶענִיג, דִיא מֶענְשֶׁען זַיינֶען חֲכָמִים, זֵייא הָאבֶּען זוֹכֶה גֶעוֶועֶן צוּא פַארְשְׁטֵיין דֶעם קֶענִיגְס כַּוָּנָה וָואס עֶר הָאט גֶעוָואלְט וִויסֶען:

דֶער נִמְשָׁל דֶערְפוּן: וֶוען דֶער יֵצֶר הָרַע, אָדֶער שְׁלֶעכְטֶע מֶענְשֶׁען רֵיידֶען אַן אַמֶענְשֶׁען צוּא זִינְדִיגֶען עֶר זָאל מוֹרֵד זַיין גֶעגֶען דֶעם קֶענִיג פוּן דֶער וֶועלְט. עֶר זָאל נִיט פָאלְגֶען וָואס גָאט הָאט גֶעבָּאטֶען, אָדֶער עֶר זָאל חָלִילָה נִיט גְלוֹיבֶּען אִין גָאט, דֶענְסְטְמָאל דִיא פְּרָאמְטֶע מֶענְשֶׁען הַאלְטִין מִלְחָמָה גֶעגֶען דֶעם יֵצֶר הָרַע, אָבֶּער דִיא יְחִידֵי סְגוּלָה עֶרְקֶענֶען בַּאלְד אַז זֵייא זַיינֶען שְׁלוּחִים פוּן גָאט וָואס עֶר פְּרוּבִּירְט זֵייא דֶערְמִיט:

ג) דֶער צְוֵוייטֶער מָשָׁל.

עֶס אִיז פַארַאן אַמֶענְטְשׁ וָואס עֶר זֶעהְט דָאס אַגַנָב אִיז גֶעקוּמֶען צוּא אִיהְם גַנְבֶנֶען, פַאנְגְט עֶר אָן צוּא שְׁרַייעֶן „גְוַואלְד״! אַנְטְלוֹיפְט דֶער גַנָב, דָאס אִיז אַסִימָן אַז דֶער בַּעַל הַבַּיִת אִיז אַשְׁרֶעקֶעדִיגֶער, עֶר אִיז אַ שְׁוַואכֶער מַאן, נִיט אַזוֹיא טוּט דֶער וָואס אִיז אַהֶעלְד עֶר פַארְלָאזְט זִיךְ אוֹיף זַיין כֹּחַ

אז

אז ער וועט קענען בעזיעגען דעם גנב, וואס טהוט אזא גבור? ער לאזט דעם גנב אריינגעהען אין שטוב אונ ער ווארט ער זאל געהמען זיינע א חפץ, בעפאלט ער איהם פלוטצלונג ער בינדט איהם זיינע הענד אונ פיס אונ ער גיט אים איבער צום געריכט, דורכדעם ווערט ער פון איהם נצול אויף ווייטער אויך:

דער נמשל דערפון: עס איז פאראן אצדיק, וויא ער שפירט אז דער יצר הרע איז געקומען צוא איהם אנרייידען צוא טהאן אן עבירה, לאזט ער איהם ניט צוא גיין צוא איהם, ער טרייבט איהם באלד אוועק פון זיך, ער וויל איהם גאר ניט אנקוקען, אונ עס איז פאראן אצדיק וואס ער מאכט זיך כלומרשט וויא ער וואלט פאלגען דעם יצר הרע, נאכדעם פאנגט ער אים אין זיין האנד ער דריקט איהם אונטער זיך, אונ דורכדעם איז ער מהפך אלע מדות רעות ומגונות צום גוטען. —.

ד) דער דריטער משל.

אדארפסמאן האט אמאל מורד געווען אן דעם קעניג, ער האט צוריסען דעם קעניגס בילד, וואס האט געטהאן דער קעניג? ער האט דעם מורד געטהאן אגרויסע טובה, נאכדעם נאך אגרעסערע, אונ גאר אגרויסע וואס גרעסער קאן שוין ניט זיין:

וואס גרעסער דער קעניג האט איהם געמאכט, האט דער דארפסמאן מעהדער פארדרוס געהאט. וואס ער האט מורד געווען אן אזויא אגוטען בארעמהערציגען קעניג:

דער נמשל דערפון: דער פסוק זאגט אל נקמות הופיע (תהלים צ"ד, א') צוליב דיא נקמה ערשיינט נאט, ער ווייזט דעם זינדיגען זיין גרויסקייט, זיין עהרע:

ו) דֶער פִינְפְטֶער מָשָׁל.

אַקֶענִיג הָאט אַמָאל גֶעשִׁיקְט זַיין זָאהְן אִין אַווייטֶע לַאנְד וָואס דֶער לוּפְט אִיז דָארְטֶען נִיט גוּט, נוּר דִיא זַאכֶע אִיז גֶעוֶוען זֵייעֶר גֶעטְהִיג וָואס עֶר הָאט גֶעמוּסְט דָארְטֶען פָאהְרֶען אִין דִיא שְׁלִיחוּת פוּן דֶעם קֶענִיג:

דֶער קֶענִיג הָאט אִיהם מִיטְגֶעגֶעבֶּען אַנוּטֶען בֶּגֶד וָואס עֶר זָאל אָנְצִיהֶען אוֹיף זִיךְ בְּעֵת עֶר וֶועט זַיין אִין נָאם:

דִיא לִיכְטִינְקַייט פוּן יֶענֶער מְדִינָה פְלֶעגְט אָפְּטְמָאל אִין גֶעוִויסֶע צַייטֶען מַזִיק זַיין אַמֶענְשֶׁען, מַאכֶען אַ מוּם (פעהלער) אִין זַיין קֶערְפֶּער אוּנ אַז עֶר פְלֶעגְט אָנְצִיהֶען אַבֶּגֶד הָאט מֶען אוֹיף דֶעם בֶּגֶד גִיזֶעהֶען דֶעם זֶעלְבִּיגֶען פֶעהְלֶער וָואס עֶר הָאט גֶעהַאט אוֹיף זַיין גוּף, דֶערְפוּן הָאט מֶען גֶעבְּרוֹיכְט זִיךְ שְׁטַארְק הִיטֶען:

דֶער נִמְשָׁל דֶערְפוּן: דֶער בֶּן מֶלֶךְ אִיז דֶער מֶענְשׁ, דֶער בֶּגֶד - דִיא נְשָׁמָה, דָאס לַאנְד - דִיא וֶועלְט:

ז) דֶער זֶעקְסְטֶער מָשָׁל.

עֶס זַיינֶען גֶעוֶוען צְווייא מֶענְשֶׁען וָואס הָאבֶּען גֶעאַרְבַּייט דִיא עֶרְד, (פעלד ארבייטער) אֵיינֶער הָאט פִיל תְבוּאָה פַארְזֵייט אִין דֶער עֶרְד אוּנ עֶר אִיז גֶעוֶוען דֶערְמִיט זֵייעֶר פְרֵייליךְ, עֶר הָאט נִיט גֶעאַרְבַּייט, עֶר אִיז אַרוּמְגֶעגַאנְגֶען שְׁפַּאצִירֶען. גֶעגֶעסֶען אוּנ גֶעטְרוּנְקֶען, גֶעזוּנְגֶען גֶעטַאנְצְט, פַארְבְּרַאכְט דִיא צַייט אוֹיף פוּסְטֶע זַאכֶען, אָבֶּער דֶער צְווייטֶער הָאט פַארְזֵייט וֵוייניג תְּבוּאָה, נוּר עֶר הָאט גֶעדֶערְבַּייא פִיל גֶעאַרְבַּייט, עֶר הָאט גֶעהַאלְטֶען אִין אַיין רֵיינִיגֶען דִיא פֶעלְד אוֹיסְגֶעְרִיסֶען דִיא דֶערְנֶער. א. ז. וו.

דֶער נִמְשָׁל דֶערְפוּן: וֶוער עֶס הָאט אַהַארְץ צוּא פַארְשְׁטֵיין אוּנ אוֹיגֶען צוּא זֶעהֶען אַכְטוּנְג צוּא גֶעבֶען אוֹיף זַיינֶע מַעֲשִׂים קָאן עֶר הָאבֶּען גְרוֹים שָׂכָר וֶוען אֲפִילוּ זַיין קָאפּ אִיז נִיט אַזוֹיא גְרוֹים וִויא יֶענֶעמְ'ס:

ח) דער זיבעטער משל.

צוא יעדען שלאס איז פאראן אשליסעל, עס טרעפט אמאל אז איינער פארשליסט אטייערע זאך, אונ אז ער ברויכט נייטיג דיא זאך ווערט דיא שליסעל קאליע ער קאן מיט איר ניט עפענען דעם שלאס, האט ער קיין אנדער מיטעל ניט שיידען אפרייסען דעם שלאס כדי ער זאל קענען גענהמען דעם חפץ וואס ער ברויכט:

דער נמשל דערפון: יעדע גוטע מדה אונ יעדע גוטע מעשה זיינען וויא פארשלאסען עס איז שווער זייא צוא בעקומען. דארף מען דעם שלאס צוא ברעכען, דען באמת וואס פאר אווערט האט דער שלאס גענען דעם טייערין חפץ וואס ליגט פאר שלאסען. אונ דאס הויפט וואס עס איז זייער נייטיג צום געברויך.

ט) דער אכטער משל:

אמאל האבען מוזיקאנטען געשפילט אונ דאס פובליקע וואס זיינען געקומען הערען האבען געטאנצט. געשפרונגען זיך געקעהרט פון אלע זייטען וויא דער טאקט איז געווען פון דיא מוזיקע, זייא האבען זיך זייער פריילך געמאכט.

ניט ווייט פון דיא מוזיקאנטען איז געשטאנען אנעבארענער טויבער ער איז אפילו געווען זייער אקלוגער מענש. נור דאך האט ער ניט פארשטאנען דיא אורזאכע וואס ער זעהט אמין וואונדער: וויא דיא מוזיקאנטען געהמען זייערע שטרומענטען צום מויל אונ אנדערע מאכען מיט דיא הענד הין אונ צוריק (פידעל שפילען) אזויא פאנגט אן דאס פובליקע זיך צוא שפרינגען מיט דיא פיס, דרייען זיך הין אונ הער:

דיא אורזאכע פון זיין וואונדער איז, ווייל איהם פעלט דיא הרגשה פון שפילען, אונ דעם נייעם נייסט וואס דיא מוזיק בלאזט אריין אין דיא הערצער פון דיא צוהערער:

דער נמשל דערפון: דער שוטה וואס פילט ניט דיא הייליקייט פון דער תורה אונ דיא גרויסע מעלות פון מקיים זיין דיא מצות, ביי איהם איז דאס מעגליך - פרעגט ער - אז דורך תורה אונ מעשים טובים זאל דיא גאנצע נאטור פארענדערט ווערען אזויא ווייט, אז דיא גאנצע מעשי בראשית זאל זיין אונטערטהעניג צוא דיא מענשען וואס זיינען מקיים דיא תורה אונ מצות זייא זאלען באפעלען אויף דיא נאטור עס זאל גיין רעגען, אונ נאך אזעלכע זאכען, אבער דער מענש וואס האט אקלוגע הארץ, אויגען צוא זעהן אונ אויערין צו הערען דיא סודות התורה, וואונדערט זיך דארויף גאר ניט:

י) דער ניינטער משל.

עס איז אמאל געווען אקעניג וואס ביי איהם אין פאלאץ איז געווען

אמוזיקאנט

אמוזיקאנט, וואס פלעגט שפילען פאר דעם קעניג:

דער מוזיקאנט האט געהאט איין נגון וואס דער קעניג האט זייער ליב געהאט צו הערען, ער האט שטענדיג געבעטען דעם מוזיקאנט דאס ער זאל פאר אים שפילען דעם זעלביגען נגון. און אז דער קעניג האט באמערקט דאס דער מוזיקאנט שפילט שוין דעם נגון אהן חשק וויל ער האט אים שוין צופיל מאל געשפילט, האט דער קעניג יעדען טאג געלאדען נייע געסט צו זיך. כדי דורך זייא זאל דער מוזיקאנט בעקומען מעהר חשק צו שפילען דעם נגון, דען דער שטייגער איז, פאר פרישע מענשען וואס האבין נאך ניט געהערט דער ניגון, שפילט זיך בעסער, מיט מעהר געפיל און מעהר מוט:

אז דער קעניג האט געזעהען דאס דער מוזיקאנט קאן שוין אלע געסט און נייע אורחים איז שוין ניטא, האט דער קעניג געפונען אמיטעל דאס דער מוזיקאנט זאל ניט זעהען וועלכע געסט עס קומען. וועט ער מיינען אז נייע געסט זיינען געקומען וועט דער חשק פון שפילען דעם נגון ניט אבגעקיהלט ווערען:

דער נמשל דערפון: ווער עס איז מחדש אמתע חידושים אין דער תורת און עבודה, און נאך ברוך הוא כביכול האט דערפון פערגעניגען, ער האט אקורת רוח פון יענעמס תורה, עבודת און פון זיין נייעם דרך, און אז הקב"ה זעהט דאס דיא קדושה ווערט בייא דעם צדיק אבגעקילט מחמת אלטקייט, שיקט ער צו איהם גרויסע מענשען פארנעהמע לייט, כדי ער זאל פאר זייא מגלה (ענטדעקען) זיין דיא נייע תורה וואס נאך האט איהם געהאלפען מחדש צו זיין, און דורך זייא איז ער זיך פון דאס נייא מקרב צו זיין עבודה, וויל דאס איז דער דרך פון דיא משפיעים *) נתפעל צו ווערען פון דאס נייא דורך דיא פערשידענע מקבלים, נאכדעם פארבלענדעט נאך זייגע אויגען ער זאל מיינען אויף דיא אלטע „מקבלים" דאס זייא זייגען נייע מענשען, כדי דיא התעוררות זייגע זאל זיך פון דאס נייא אפפרישען, (וויא עס הייזט אויס האט ער דעם משל מיט דעם נמשל געוואגט אויף זיך):

יא) דער צענטער משל.

אגרויסער קעניג האט אמאל געבויט אגרויסען פאלאץ, אינעווייניג פיל חדרים, איינער אין דעם אנדערען, ער האט דעם פאלאץ ארומגערינגעלט מיט פיל מחיצות איינע אין דיא אנדערע, נור איין טהיר האט ער געלאזען אפפען, געגען איהם זיינען געווען פיעל טהירען, וואס מען האט געקאנט זען דורך זייא דיא בילדער און דיא שיינע טהייערע מעבעל וואס געפינען זיך דארטען, דער קעניג האט געהאט אבעזונדערען צימער צו זיטצען. דער

צימער

*) משפיעים ווערען גערופען דיא צדיקים וואס זאגען דיא נייע סודות התורה און „מקבלים" דיא וואס הערען דיא סודות:

צִימֶער אִיז גֶעוֶוען וַוייט פוּן דִיא מֶענְשֶׁען וָואס הָאבֶּען בֶּעדַארְפְט קוּמֶען אִין פַּאלַאץ:

אַז דֶער פַּאלַאץ אִיז פֶערְטִיג גֶעוָוארֶען, הָאט דֶער קֶענִיג גֶעשִׁיקְט רוּפֶען אַלֶע שָׂרֵי הַמְלוּכָה אוּנ דִיא גְרֶעסְטֶע מֶענְשֶׁען פוּן זַיין מְדִינָה, עֶר הָאט פוּן זֵייא פֶערְלַאנְגְט דָאס זֵייא זָאלֶען קוּמֶען זֶעהֶען דֶעם פַּאלַאץ אַריינְגֵיין אִין אִיהם בַּיידֶען מִיט דֶעם קֶענִיג:

אַז דִיא אַלֶע גֶעסְט זַיינֶען גֶעקוּמֶען צוּם פַּאלַאץ, הָאט זִיךְ פַארְמַאכְט דֶער טְהוּיעֶר אוּנ דִיא טְהִירֶען הָאבֶּען זִיךְ פַארְשְׁלָאסֶען:

דִיא גֶעסְט הָאבֶּען אֵיינֶער אוֹיף דֶעם אַנְדֶערֶען גֶעקוּקְט אוּנ זִיךְ גֶעוְוּאוּנְדֶערְט – וִויא אִיז דָאס מֶעגְלִיךְ – הָאבֶּען זֵייא גֶעזָאנְט – אַריינְצוּגֶעהֶען אִין פַּאלַאץ בַּיידֶען מִיט דֶעם קֶענִיג אַז עֶר אִיז מִיט אַזוֹיא פִיל מְחִיצוֹת אַרוּמְגֶעצוֹימְט:

דִיא גֶעסְט הָאבֶּען אָנְגֶעפַאנְגֶען גוּט צוּא קוּקֶען אוּנ צוּא בֶּעטְרַאכְטֶען, זֵייא הָאבֶּען גוּר גֶעזֶעהֶען אַמוֹיעֶר אַרוּם אַמוֹיעֶר, אַמְחִיצָה אַרוּם אַמְחִיצָה:

אַלַאנְגֶע צֵייט זַיינֶען זֵייא גֶעשְׁטַאנֶען אוּנ הָאבֶּען זִיךְ זֵייעֶר שְׁטַארְק גֶעוְואוּנְדֶערְט, פְּלוּצְלִינְג אִיז גֶעקוּמֶען צוּא זֵייא דֶעם קֶענִיגְס זָאהְן, – אִיהר זָאלְט וִויסֶען – הָאט עֶר צוּא זֵייא גֶעזָאנְט – אַז מַיין פָאטֶער אִיז אַגְרוֹיסֶער חָכָם, אוּנ עֶר הָאט אַגְרוֹיסֶע קְרַאפְט אִין „אֲחִיזַת עֵינַיִם" אוּנ דֶער גַאנְצֶער פַּאלַאץ אִיז נוּר אַפַארְבְּלֶענְדֶענִישׁ עֶס אִיז בֶּאֱמֶת גָאר נִישְׁט פַארַאן. גִיט קֵיין מוֹיעֶר נִיט קֵיין מְחִיצָה, נִיט קֵיין טְהוּיעֶר אוּנ נִיט קֵיין טְהִירֶען, דָאס אַלֶץ דוּכְט זִיךְ נוּר אֵייךְ, אַייךְ דוּכְט זִיךְ אַז אִיהר זֶעהט אַמוֹיעֶר מִיט מְחִיצוֹת. טִירֶען אוּנ טוֹיעֶרִין. אָבֶער בֶּאֱמֶת אִיז אַלֶס אָפֶען אִיהר קָאנְט אַריינְגֶעהֶען נָאר אָהְן מִיה צוּא מַיין פָאטֶער בַּיידֶען מִיט אִיהם. אָט אִיז מַיין פָאטֶער, דֶער גְרוֹיסֶער קְלוּגֶער קֶענִיג:

אַז זֵייא הָאבֶּען דֶערְזֶעהֶען דֶעם קֶענִיג אוּנ גֶערֶעדְט מִיט אִיהם הָאבֶּען זֵייא דֶענְסְטְמָאל גֶעזֶעהֶען אוּנ פַארְשְׁטַאנֶען זֵייעֶר טָעוּת וָואס זֵייא הָאבֶּען פְרִיעֶר גֶיהַאט:

דֶער נִמְשָׁל דֶערְפוּן: אַלֶע וֶועלְטֶען אוּנ אַלֶעס וָואס אִין זֵייא גֶעפִינֶט זִיךְ, אַלֶץ וָואס מִיר זֶעהֶען מִיט דִיא אוֹיגֶען אוּנ פִילֶען אוּנ פַארְשְׁטֵייעֶן אוּנ אוּנְז דוּכְט זִיךְ אַז זֵייא זַיינֶען אַזֶעלְכֶע זַאכֶען, חוּץ גָאט, זֵייא זַיינֶען פוּן אִיהם אָפְּגֶעשֵׁיידְט, זַיינֶען בֶּאֱמֶת נִיט אַזוֹיא, דִיא גָאטְהַייט אִיז מִיט זֵייא, אוּנ דָאס אִיז אַלֶץ צוּזַאמֶען מִיט גָאט, זֵייא עֶקְסֶעסְטִירֶען נוּר דוּרְךְ זַיין וָוארְט אוּנ זַיין ווִילֶען, עֶר אוּנ זֵייא אִיז אֵיין זַאךְ, נוּר גָאט הָאט זִיךְ פַארְבָּארְגֶען כִּבְיָכוֹל עֶר הָאט זִיךְ פַארְקְלֵיידֶעט אִין פִיעל פֶערְשִׁידֶענֶע קְלֵיידֶער, אוּנ דוּרְךְ זֵייא אִיז עֶר פַארְבָּארְגֶען פוּן דִיא אוֹיגֶען זַיינֶע בַּאשֶׁעפֶענִישׁ, זֵייא (דיא מענשען) זֶעהֶען יֶעדֶער זַאךְ וִויא דָאס וָואלְט גֶעוֶוען אַמְחִיצָה, אַנַייזֶערְנֶער וַואנְד צְווִישֶׁען גָאט אוּנ זֵייא. אָט דָאס אִיז דִיא גְבוּרָה פוּן דֶעם וֶועלְט בַּאשֶׁעפֶער עֶר אִיז פַארְהוֹילֶען אִין דִיא עֶרְטֶער וְואוּ עֶר אִיז אָפֶּענְבַּאר, אוּנ עֶר אִיז אָפֶּענְבַּאר אִין דִי עֶרְטֶער וואו עֶר אִיז פַארְבָּארְגֶען:

יב) דֶער עֶלְפְטֶער מָשָׁל.

אַקֶענִיג הָאט גֶעהַאט אַגְרוֹיסִין אוֹצָר, פִיעֶל גָאלְד זִילְבֶּער אוּנ טְהַייעֶרֶע שְׁטֵיינֶער זַיינֶען דָארְטִין גֶעוֶוען. עֶר הָאט פִיעֶר שָׂרִים אוֹיפְגֶינוּמֶען זַייא זָאלֶען הִיטֶען דֶעם אוֹצָר. אָבֶּער דִיא שָׂרִים זַיינֶען גֶעוֶוען נִיט גִיטְרַייא דֶעם קֶענִיג זַייא הָאבֶּען צוּגֶענוּמֶען דֶעם גַאנְצֶין אוֹצָר אוּנ זַייא זַיינֶען אַנְטְלָאפֶען:

אֵיין שַׂר פוּן דִיא פִיר שָׂרִים הַאט בַּאלְד חֲרָטָה גֶעהַאט. עֶס הָאט אִיהְם פַארְדְרָאסֶען פַאר וָואס עֶר הָאט גֶעזִינְדִיגְט גֶעגֶען דֶעם קֶענִיג הָאט עֶר בַּאלְד צוּרִיק גֶעקֶעהְרְט צוּא דֶעם קֶענִיג, עֶר הָאט זִיךְ מוֹדֶה גֶעוֶוען אוֹיף זַיין פַארְבְּרֶעכֶען אוּנ מְחִילָה גֶעבֶּעטֶען. דֶער צְווייטֶער שַׂר הָאט גֶעטְרָאפֶען אֵיינֶעם פוּן זַיינֶע בֶּעקַאנְטֶע, יֶענֶער אִיז גֶעוֶוען אַגְרוֹיסֶער חָכָם אוּנ זַיינֶער אַגוּטֶער פְרַיינְד, עֶר הָאט גֶעוואוּסְט וִויא דֶער שַׂר הָאט גֶעגֶען קֶענִיג גִיזִינְדִיגְט הָאט עֶר אִיהם אַנְעֵצָה גֶעגֶעבֶּען דָאס עֶר זָאל צוּרִיקְקֶעהְרֶען אַהֵיים צוּם קֶענִיג וֶועט עֶר מְתַקֵן זַיין דֶעם חֵטְא, דֶער שַׂר הָאט אִיהם גֶעפָאלְגְט אוּנ אַזוֹיא גֶעטְהָאן:

דֶער דְרִיטֶער שַׂר אִיז גֶעקוּמֶען אִין אַוַייטֶע לַאנְד וָואס דָארְטֶען הָאט אוֹיךְ דִיא זֶעלְבִּיגֶע זַאךְ גֶעטְרָאפֶען, יֶענֶער אַ שַׂר הָאט אוֹיךְ בֶּעגַנְבֶת דֶעם אוֹצָר הַמֶלֶךְ אוּנ אִיז אַנְטְלָאפֶען, אָבֶּער יֶענֶער קֶענִיג הָאט גֶעשִׁיקְט שְׁלוּחִים אִיהם חַאפֶען זַייא הָאבֶּען אִיהם גֶעחַאפְּט אוּנ גֶעבְּרַאכְט צוּם קֶענִיג עֶר אִיז בֶּעשְׁטְרָאפְט גֶעוָוארֶען מִיט גְרוֹיסֶע יְסוּרִים, וִויא דֶער שַׂר הָאט דָאס גִיזֶעהֶען, הָאט עֶר מוֹרָא גֶעהַאט פִילֵייכְט וֶועט מֶען אִיהם אוֹיךְ חַאפֶען, אִיז עֶר בֶּעסֶער אַלֵיין גֶעפָארִין אַהֵיים, אוּנ הָאט דֶעם קֶענִיג מְחִילָה גִיבֶּעטִין, דֶער פֶערְטֶער שַׂר הָאט נִיט גֶעוָואלְט חֲרָטָה הָאבֶּען, עֶר אִיז גֶעוֶוען אַגְרוֹיסֶער עַקְשָׁן:

דֶעם עֶרְשְׁטֶען שַׂר וָואס עֶר הָאט אַלֵיין תְּשׁוּבָה גֶעטְהָאן, הָאט דֶער קֶענִיג אִיהם גֶעגֶעבֶּען גְרוֹיסֶע טְהַייעֶרֶע מַתָּנוֹת, אוּנ עֶר אִיז גֶעבְּלִיבֶּען אַ שַׂר וִויא עֶר אִיז פְרִיעֶר גֶעוֶוען:

דֶעם צְווייטֶען שַׂר הָאט דֶער קֶענִיג צוּגֶענוּמֶען אָבֶּער נִיט פְרַיינְדְלִיךְ, אוּנ דֶעם דְרִיטֶען שַׂר הָאט דֶער קֶענִיג בֶּעשְׁטִימְט אַשְׁטֶעלֶע אוֹיף יֶענֶעם אָרְט וואו עֶר הָאט גֶעזֶעהֶען דִיא שְׁטְרָאף פוּן יֶענֶעם שַׂר וָואס הָאט אוֹיךְ גִיזִינְדִיגְט וִויא עֶר:

דֶעם נִמְשָׁל דֶערְפוּן דַארְפֶען מִיר נִיט עֶרְקְלֶעהְרֶען, דָאס וֶועט יֶעדֶער מֶענְשׁ אַלֵיין פַארְשְׁטֶעהְן מִיר קֶענֶען נוּר זָאגֶען אַז דֶעם מָשָׁל פוּן דְרִיטֶען שַׂר הָאט עֶר גֶעזָאגְט אוֹיף זִיךְ אַלֵיין...

יג) דֶער צְווֶעלְפְטֶער מָשָׁל.

וֶוען אַמֶענְשׁ טְרִינְקְט זִיךְ אִין אַגְרוֹיסֶען שְׁטְרָאמִיגֶען טִיפֶען טַייךְ, מַאכְט עֶר פֶערְשִׁידִינֶע תְּנוּעוֹת זִיךְ צוּא רֶעטֶען פוּן טוֹיט, עֶר ווִינְקְט צוּא דִיא מֶענְשֶׁען וָואס שְׁטֵייעֶן בַּייא דֶעם בְּרֶעג טַייךְ זַייא זָאלֶען אִיהם רַאטֶעוֶוען. וֶוען אֵיינֶער וֶועט

שטיין אונ לאָבען פון זיינע משונה׳דיגע תנועות איז אסימן דאס ער איז אנ׳אכזר אָדער אשוטה אנאר...

דער נמשל דערפון: ווען איינער דאווענד מיט כונה נור מחשבות זרות זיינען איהם בלבל, מאכט ער משונה׳דיגע תנועות כדי ער זאל קענען זיך ראטעווען פון דיא קליפות וואס רינגלען איהם ארום, אונ ער זאל קענען מכוון זיין וואס ער וויל מכוון זיין אין זיין תפלה, דארף פון איהם קיינער ניט לאכען, שפאטען:

יד) דער דרייצעהנטער משל.

אמענש וואס האט אויף זיין לעבען ניט פארזוכט קיין מאל איינעם פון דיא מאכלים וואס אלע מענשען עסען דעם מאכל, וועט קיין מענש ניט קענען געבין איהם צוא פארשטיין ריכטיג וואס פאר אטעם דער מאכל האט, אונ נאך אלע פרושים אונ באורים, וועט ער אלץ ניט וויסען ריכטיג דעם געשמאק פון דעם מאכל:

דער נמשל דערפון: דער מענש וואס האט קיין מאל ניט פארזוכט דעם טעם פון אהבת הבורא יתברך שמו, אונ זיין יראה אונ ניט דעם טעם פון דבקות אונ התקשרות אן גאט, אונ ניט אלע ענינים פון עבודה פון טיפען הארצען, קאן קיינער איהם ניט ערקלערען דיא ענינים ניט מיטען מויל אונ ניט בכתב, ער מוז דאס אליין וויסען אט וויא דאס איז אונ דאס איז דער ענין פון בחינת נסתר אין דער תורה, אבער ניט וויא אנדערע רופין „נסתר“ דיא חכמת הקבלה, דאס איז פאלש ווייל אלע קבלה ספרים זיינען אפען פאר יעדען מענשען וואס וויל אין זייא לערנען, אונ אויב דערפאר רופין זייא דיא קבלה ספרים מיט דעם נאמען נסתר ווייל זייא פארשטעהען ניט צוא לערנען אין זייא. איז דאך דיא זעלביגע זאך ווען איינער קאן ניט לערנען תנ״ך, אדער דיא תורה שבעל פה (גמרא) וועט ער דאס אויך רופען נסתר:

מיט דעם נאמען „נסתר“ קאנען מיר רופען נור דיא דבקות אן בורא יתברך שמו:

טו) מעשה אונ מחשבה.

רבי ישראל בעש״ט פלעגט האלטען דיא מחשבה (געדאנקען) זייער טייער. ער האט שטענדיג געזאגט, דער מענש דארף פארבינדען דיא מעשה וואס ער טהוט מיט זיין מחשבה, נור ער דארף אפשיידען אטלעכטע פרעמדע מחשבת פון אנוטע:

אַמאָל איז געווען צייטען וואס רבי ישראל האט געדינט גאט דורך פייניגען זיין גוף, ער פלעגט פאסטען, וויינען, נאכדעם איז ער געקומען צו דיא אידעע טאהן פארקעהרט. הנאה האבען פון דער וועלט. ווייל דער גוף איז אקליין וועלטל וואס גאט האט דאס באשאפען, אונ אוועק געגעבען דעם מענשין אלעם מתנה, כדי ער זאל דינען גאט מיט גרוים שמחה:

דער לעבען פון דער וועלט איז אבעזונדערער תכלית. דערפאר ווען דער מענש לעבט פרייליך, ערפילט ער דערמיט דעם רצון פון זיין בורא, אונ דאס איז דיא ערשטע אונ דיא גרעסטע עבודה פון דעם מענשען, וואס ער איז נור איין רעדעלע פון דיא אלגעמיינע בעשאפעניע קייט, נור אזויא וויא דער מענש איז אנויסגעצייכענטע רעדעלע מיט זיין שכל אונ פערשטאנד, דער פאר דארף ער לעבען מיט אגעוויסען תכלית אונ מיט אגוטין ערהאבענעם ציעל:

באמת איז ניט דער מענש אליין דער איינציגער וואס דינט זיין באשעפער, דיא עבודה איז נור אבעצאהלונג פאר דיא זאכע וואס צו ליב דעם איז ער באשאפען געווארען, דארום אלע באשעפענישע אויסער דעם מענשען דינען אויך גאט. יעדער נאך זיין שכל אונ געדאנקען וואס גאט האט זייא געגעבין, אפילו אוועלטעמעל דינט אויך גאט וויא וויט זיא קאן בעגרייפען מיט איר שכל וואס גאט האט איהר אריינגעגעבען:

ווער עס זאגט אז דיא וועלט איז גאר נישט, האט ער אטעות, באמת איז דיא וועלט זעהער אטהייערע אונ אגוטע וועלט. פאר דעם מענשען וואס פארשטייט וויא איהר צו בענוצען...

זיין נייעם סיסטעם צו דינען גאט דורך פרייהליכקייט האט ער גילערינט יעדען מענשען וואס האט געגלויבט אין זיינע רייד:

טז) דער יצר הרע.

רבי ישראל בעש"ט פלעגט שטענדיג זאגען, דער יצר הרע פארבינדעט אונ פארבלענדעט זייער אפט דיא אויגען פון אמענשען. ער זאל זיך האלטען פאר אצדיק גמור דורך דעם וואס ער לערענט שטענדיג אונ דאווענט אונ פייניגט זיך, הגם ער ווייס ניט דעם ענין פון דבקות אן גאט וואס דאס איז, אונ ער האט קיין מאל ניט טועם געווען פון דיא אמת'ע אמונה וויא עס דארף זיין, אונ דער עיקר עבודה איז פערמעד לגמרי פון איהם, אט פאר אזא מענשין איז כמעט קיין תקנה פאראן, ער קאן קיין רפואה צו זיין מכה ניט האבען, ווייל ער האלט זיך אליין פאר אצדיק גמור אונ אזויא רעכענען איהם אלע וואס קענען איהם, דארום וועט איהם קיינער ניט מעורר זיין צו תשובה אונ ער וועט קיין מאהל ניט פארשטיין וואס איז דער ענין פון לערנען. דאווענען, אונ טאן דיא מצות וויא גאט פארלאנגט.

אז

אַז דֶער מֶענְשׁ פַאסְט אַפִילוּ אַגַאנְצֶע וָואךְ פוּן שַׁבָּת בִּיז שַׁבָּת אוּנ עֶר גְלוֹיבְּט דָאס עֶר טוּט דֶערְמִיט אַגְרוֹיסֶע זַאךְ, אַזַא תַּעֲנִית הָאט קֵיין וֶוערְט נִיט, דוּרְךְ אַזַא פַאסְטֶען וֶועט דֶער נֶפֶשׁ נִיט רֵיינֶער וֶוערֶען:

אַז אַמֶענְשׁ וִויל פַאסְטֶען, עֶר פִילְט אַז דָאס אִיז גוּט פַאר זַיין נֶפֶשׁ, תַּנַּם עֶר וֵייסְט דָאס דֶער פַאסְטֶען בְּרֵיינְגְט צוּא עַצְבוּת, אוּנ דִינֶען גָאט מִיט שִׂמְחָה אִיז בֶּעסֶער אוּנ אַנְגֶענֶעהְמֶער, פוּן דֶעסְט וֶועגֶען זָאל עֶר טָאן דָאס וָואס עֶר וִויל:

אִין דִיא צַייטֶען פוּן רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש״ט אִיז גֶעוֶועזְן אֵיינֶער וָואס הָאט זִיךְ גֶעפַּיינִיגְט דוּרְךְ פַאסְטֶען, אוּנ נָאךְ אַנְדֶערֶע יִסוּרִים כְּדֵי עֶר זָאל בֶּעקוּמֶען רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, הָאט דֶער בעש״ט אוֹיף אִיהם גֶעזָאגְט דִיא וֶוערְטֶער: אִין עוֹלָם הַתְּמוּרוֹת לַאכְט מֶען פוּן אִיהם:

אִין דֶער צַייט וָואס דֶער מֶענְשׁ דַאוֶוענְד, דַארְף עֶר זַיין אוֹיסְגֶעטְהָאן פוּן גַשְׁמִיוּת, אַזוֹיא וַוייט אַז עֶר זָאל נִיט פִילֶען פוּן זִיךְ אַז עֶר אִיז פַאראַן אוֹיף דֶער וֶועלְט, דֶען וִויא בַּאלְד עֶר רֶעכֶענְט זִיךְ פַאר אַ זַאךְ וָואס עֶס עֶקְזִיסְטִירְט, קָאן זַיין אַז אִין דֶער צַייט וָואס עֶר אִיז מִתְפַּלֵל אִיז נִיט עֶר, נִיט זַיין עֲבוֹדָה אוּנ נִיט זַיין תְּפִלָּה וֶוערְט גֶערֶעכֶענְט פַאר גָאט, אוּנ פִיל מַחְשָׁבוֹת זָרוֹת קוּמֶען אוּנ זַיינֶען מְבַלְבֵּל זַיין כַּוָּנָה:

דֶער מֶענְשׁ וָואס עֶר טוּט זָאל עֶר נִיט זוּכֶען קֵיין אִיבֶּערִיגֶע זַאכֶען, עֶר זָאל זִיךְ נִיט צוּפִיל מְדַקְדֵק זַיין, דֶען דָאס אִיז אֵיינֶע פוּן דֶעם יֵצֶר הָרַע׳ס פְּלֶענֶער צוּא מַאכֶען אַשְׁרֶעק אוֹיף דֶעם מֶענְשֶׁען אִיהם זָאל זִיךְ דוּכְטֶען אַז עֶר אִיז קֵיין מָאל נִיט יוֹצֵא זַיין פְלִיכְט, אוּנ וֶוען אַפִילוּ עֶר אִיז נִכְשָׁל גֶעוָוארֶען חָלִילָה מִיט אַנְ׳עֲבֵירָה זָאל עֶס נִיט צוּפִיל טְרוֹיעֶרִין, נוּר עֶר זָאל חֲרָטָה הָאבֶּען מִיט אַנְאֱמֶת אוֹיף דִיא עֲבֵירָה וָואס עֶר הָאט גֶעטָאן אוּנ עֶר זָאל אוֹיף זִיךְ מְקַבֵּל זַיין מִיט אַנְ׳אֱמֶתֶע קַבָּלָה דָאס עֶר וֶועט נָאךְ אַמָאל נִיט טָאן דִיא עֲבֵירָה, אוּנ עֶר זָאל זִיךְ פְרֵיילִיכֶערְהֵייט פַארְלָאזֶען אוֹיף גָאט וָואס עֶר וֵייסְט אַלֶץ וָואס דֶער מֶענְשׁ טְרַאכְט אוּנ קְלֶעהֶרְט, וַוייסְט עֶר דָאס עֶר וִויל טְהוּן וָואס בֶּעסֶער אִיז, נוּר עֶר קָאן נִיט. דַארוּם וֶוען דֶער מֶענְשׁ וַוייסְט אַפִילוּ גֶעוִויס דָאס עֶר הָאט אַזַאךְ גִיטָאן נִיט וִויא מֶען דַארְף טָאן גֶעגֶען גָאט, מַחְמַת עֶר הָאט גֶעהַאט פִיל מְנִיעוֹת. זָאל עֶר נִיט זַיין טְרוֹיעֶרִיג, וַוייל דִיא עַצְבוּת שְׁטֶערְט דֶעם מֶענְשֶׁען פוּן צוּא דִינֶען גָאט:

יז) דִיא הֵיילִיגֶע תְּפִלָּה.

רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש״ט פְלֶעגְט דַאוְוענֶען מִיט גְרוֹיס דְבֵקוּת, עֶס הָאט גֶעטְרָאפֶען אַז עֶר אִיז אַזוֹיא שְׁטַארְק מִתְפַּעֵל גֶעוָוארֶען אַז עֶר אִיז גֶעפַאלֶען אָהְן קְרֶעפְטֶען, עֶר הָאט דֶענְסְטְמָאל קֵיין זַאךְ נִיט גֶעפִילְט, עֶס אִיז אוֹיף אִיהם נִיט גֶעוֶוען צוּא זֶעהֶען קֵיין לֶעבֶּענְסְצֵייכֶען, עֶר הָאט זִיךְ אִין גַאנְצֶען פַארְלָארֶען אוּנ אָפְטְמָאל אִיז גֶעוֶוען פַארְקֶעהֶרְט: עֶר פְלֶעגְט זִיךְ וַוארְפֶען הִין אוּנ הֶער, זִיךְ שְׁרֵייסְלֶען שָׁאקְלֶען, מַאכֶען תַּנְוּעוֹת אוּנ מְשׁוּנֶהדִיגֶע תְּנוּעוֹת:

– אַמָאל – הָאט עֶר גֶעזָאגְט – קָאן דֶער מֶענְשׁ דַאווֶנֶען מִיט גְרוֹיס אַהֲבַת אוּנ יִרְאָה, הִתְלַהֲבוּת אוּנ דְבֵקוּת אָהְן אַשׁוּם תְנוּעָה, עֶס זָאל נָאר נִיט זַיין קֶענְטִיג אַז עֶר דַאוֶוענְד. אַזַא תְּפִלָּה, אִיז מֶעהר חָשׁוּב אוּנ בֶּעווִילִינְט פַאר דִיא תְּפִלַּת וָואס וֶוערְט גֶעזֶעהֶען אוֹיף דִיא אוֹיסֶערְלִיכֶע גְלִידֶער, ווַייל דִיא קְלִיפָּה קָאן זִיךְ נִיט בַּאהֶעפְטֶען צוּא אַזַא תְּפִלָּה וָואס זִיא אִיז אִין גַאנְצֶען אִינֶערְלִיךְ:

יח) אַלֶערְלֵייא אוֹפַנִים.

רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט הָאט אוֹיסְגֶעטְרָאטֶען אַנַייֶע וֶועג אִין עֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא, עֶר הָאט גֶעלֶערֶענְט מִיט זַיינֶע תַּלְמִידִים אוּנ עֶר הָאט זַייא עֶרְקְלֶעהְרְט דָאס הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ ווִיל אַז מֶענְשֶׁען זָאלֶען אִיהְם דִינֶען, אוֹיף אַלֶערְלֵייא אוֹפַנִים, לְמָשָׁל: עֶס טְרֶעפְט דָאס אַמֶענְשׁ פַארְבְּרֵיינְגְט רֶעדְט מִיט אַנְדֶערֶע מֶענְשֶׁען דָאס וָואס עֶר הָאט נֵייטְהִיג צוּא רֵיידֶען, אִין יֶענֶער צַייט קָאן עֶר נִיט לֶערְנֶען, דַארְף עֶר דֶענְסְטְמָאל דִינֶען נָאט מִיט זַיין אִינֶערְלִיכֶע הָארְץ, עֶר דַארְף זַיין דָבוּק אָן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

אָדֶער אַז דֶער מֶענְשׁ גֵייט אוֹיף דֶעם וֶועג אוּנ עֶר קָאן נִיט דַאוֶונֶען אוּנ נִיט לֶערְנֶען ווִיא זַיין שְׁטֵייגֶער אִיז צוּא הוֹיז, עֶר מוּז נָאט דִינֶען אוֹיף אַנַאנְדֶער אוֹפָן ווִיא עֶר אִיז גֶעווֶוען גֶעוָואהְנְט אַלֶע מָאל, דַארְף עֶר זִיךְ דֶערְפוּן נִיט מְצַעֵר זַיין, ווַייל נָאט ווִיל דָאס דֶער מֶענְשׁ זָאל אִיהְם דִיעֶנֶען אוֹיף אַלֶערְלֵייא אוֹפַנִים, אַמָאל אוֹיף אַזַא אוֹפָן אוּנ אַמָאל אוֹיף אַנַאנְדֶער אוֹפָן, אוּנ דֶערְפַאר הָאט אִיהְם נָאט צוּגֶעשִׁיקְט אַזַא עֵסֶק עֶר זָאל בְּרוֹיכֶען גֶעהֶען אוֹיף דֶעם וֶועג, אָדֶער רֶעדֶען מִיט מֶענְשֶׁען, כְּדֵי עֶר זָאל אִיהְם דִינֶען, אוֹיף דֶעם אוֹפָן:

רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט הָאט זֵייעֶר פַיינְד גֶעהַאט וֶוען אֵיינֶער הָאט גֶעווֵיינְט, עֶר פְלֶעגְט זָאגֶען דָאס דֶער ווֵיינֶען אִיז זֵייעֶר שְׁלֶעכְט, ווַייל דֶער מֶענְשׁ דַארְף דִינֶען נָאט מִיט שִׂמְחָה, נוּר וֶוען דֶער ווֵיינֶען קוּמְט פוּן גְרוֹיס פְרֵייד דַאמָאלְסְט אִיז זֵייעֶר גוּט:

יט.

וצדיק באמונתו יחיה – האט דער בעש"ט געזאגט אז מען דארף ניט לעזען יחיה, נור יחיה:

תורת ה' תמימה, זיא איז נאך היינטיגען טאג גאנץ, קיינער האט נאך פון איהר ניט מחסר געווען, זיא איז גאנץ וויא געוועזען:

אז דער מענש לערענט דארף ער וויסען צוא ליב וועמען ער לערענט, זיך דארף ער מבטל זיין אזויא וויא ער וואלט ניט עקסעסטירען, וויא דער פסוק זאגט החכמה מאין תמצא דורך אין (בטול) געפינט מען דיא חכמה:

דיא צונג איז דער פעדער פון הארצען; אראש הקהל, הנם ער האט קיין צייט ניט צוא לערנען פלעגט איהם דער בעש"ט האלטען אז ער איז אין איין מדרגה מיט דעם וואס לערענט טאג אונ נאכט אונ אפשר שטייט ער נאך אין אהעכערע מדרגה וויל ער האט אשווערען ענין וויא יענער:

– דער מענש האט צוויא וועגען – פלעגט רבי ישראל בעש"ט זאגען – איינע איז אגלייכע איין אוים געטראטענע, מען קאן ניט פארבלאנזען, דאס איז ווען דער מענש לערינט טאג אונ נאכט, ער שיידעט זיך אפ פון אלע וועלט ענינים, ער רעדט נור דאס וואס עס איז איהם זייער נייטהיג, אונ עס איז פאראן נאך אזארט וועג, זיא איז אזייטיגער גאסטיגעץ, ניט קיין גלייכע וועג, דאס איז ווען דער מענש רעדט אונ האנדעלט מיט לייטען נור אלץ וואס ער רעדט איז לשם שמים, דהיינו: פון זיינע רייד זאלען דיא הערער אפלערנען ליב אונ מורא צוא האבען פאר גאט, אונ אמוסר השכל אדער זיינע רייד זאלען אוועקגיין אין אהויכען הייליגען ארט, וויא דאס איז ידוע פון פיעל מענשען, נור אזא וועג איז געפערליך, דער מענש קאן גרינג אראפגיין פון דרך הטוב, ער קאן שנעל פארבלאנדזען פון הייליגען וועג, ער קאן אנפאנגען ריידען דברים בטלים וויא דער שטייגער איז פון פיל פראסטע מענשען, אויף

דעם דארף יעדער חסיד מתפלל זיין אז גאט זאל איהם העלפען, ער זאל ניט נכשל ווערען חלילה, ער זאל איהם פירען אויף אזיכערע וועג אבער ניט חלילה אויף אקרומע וועג. דען אהן דיא הילף פון גאט קאן מען גאנץ לייכט אראפ גיין פון דרך הישר:

דיא צווייטע וועג האט רבי ישראל בעש"ט געשעצט אונ טהייערער געהאלטען וויא דיא ערשטע וועג. אמענש וואס ארבייט לשם שמים איז ביא איהם געשטאנען פיל העכער אונ וויכטיגער פאר דעם מענשען וואס לערענט נור אין דיא רבנים'שע ספרים:

אמאל (אזויא דערציילט מען פון איהם) האט ער גיזעהען איינער לערינט אונ ער איז שטארק פארטראכט אין לערנען, האט ער געזאגט: דער מענש איז אזויא שטארק פארטיפט אין לערנען אז ער האט פארגעסען דאס עס איז פאראן א גאט אויף דער וועלט:

כ.

רבי ישראל בעש"ט האט פיעל געקלעהרט וואס וועט זיין נאך זיין הסתלקות, ווער וועט ירשנען זיינע אידעען מיט זיין נייע שיטה וויא גאט צוא דינען:

אמאל אין אשיינעם פריהלינגס טאג איז ער מיט זיינע תלמידים געגאנגען שפאצירען אויף דעם פעלד, ער האט זיך געשטעלט אונטער אגרויסען געדיכטען בוים דאווענען מנחה, ער האט בעטראכט דיא בלעטער אונ דיא בליהונג פון בוים, וויא קירצליך וועט פון דיא בליהונג ווערען פרוכט:

– איך בין געגליכען צוא דעם בוים – האט רבי ישראל בעש"ט געטראכט ביא זיך אין הארצען – מיינע תלמידים זיינען וויא בליהונג, פון זייא דארף ווערען פרוכט, טראכטענדיג האט ער געקוקט אויף זיינע תלמידים, ער האט אנגעפאנגען צוא בארעכענען וויא וויט זייא זיינען איבערגעגעבען צוא דיא תורה וואס ער לערינט מיט זיי, ער האט זייער שטארק געזיפצעט פון טיעפען הארצין:

– איך ווייס געוויס – האט ער צוא זיך געזאגט – דאס וויפיל בלעטער עס זיינען פאראן אויף דעם בוים. אזויא פיל "צדיקים" וועלען זיין נאך מיין אוועק גיין אויף יענע וועלט, אונ יעדער וועט אנדערש טהון, ניט וויא זיין חבר טוט, אונ יעדער פון זייא וועט זיך בעריהמען דאס ער טוט וויא איך:

אמאל האט ער געזעהען אגרויסע קאפ'פול מיט מאהן, האט ער גיזאגט: דיא "צדיקים" וואס וועלען זיין נאך מיר וועלען זיין אזויא פיל אונ אזויא גרוים וויא דיא מאהן:

כא.

עס איז בעוואוסט דאס רבי דובער המגיד הגדול פון מעזריטץ איז גיוועזען אתלמיד מובהק פון רבי ישראל בעש"ט, נור וויא אזויא ער איז געווארען

זיין

זיין תלמיד מובהק ערצעהלט מען אויף פערשידענע ארטען, מיר האבען גילעזין אין ספר רבי ישראל בעש"ט פון החכם אברהם כהנא געדרוקט אין זיטאמיר תרס"א. אונ אזיא וויא אויף דעם געהערטען מחבר קאן מען זיך פארלאזען אז ער האט זיינע ידיעות וועגען בעש"ט געשריבען פון אמת'ע זיכערע קוועלען, דארום ווילען מיר איבערזעטצען דעם פאקט, אקוראר וויא ער שרייבט. וזה לשונו:

דער המגיד הגדול ר' דובער פון מעזעריטץ האט שטענדיג געלערענט דיא קבלה פון האר"י ז"ל, ער איז געגאנגען אין זיין דרך זיך צוא פייניגן ער איז געוועזען אבגעזונדערט פון מענשען, דארום איז ער געוועזען אגרויסער מתנגד פון בעש"ט ווייל דער בעש"ט האט געזאגט: אמענש דארף דינען גאט מיט שמחה אבער דורך פאסטען קאן דאס ניט זיין:

רבי דובער איז פון זיין פאסטען דיא גאנצע וואך, קראנק אונ זייער שוואך געווארען, קוים ער האט געקאנט אויף אוויילינקע ארויפקריכען פון בעט:

ר' מענדל פון באר איז געוועזען אשטענדיגער גאסט ביא רבי ישראל בעש"ט, אמאל איז ער געקומען אין מעזעריץ אונ האט בעזוכט דעם המגיד רבי דובער, דער ר' מענדל האט געזעהען דאס רבי דובער איז שוואך אונ קראנק, האט ער צוא איהם געזאגט רבי! פאלגט מיין עצה, פארט צום בעש"ט ער וועט אייך געזונד מאכען:

אין אנפאנג האט רבי דובער ניט געוואלט פאהרען צוא דעם בעש"ט, נור אז פיעל פריינד אונ זיינע גוטע פריינד האבען מיט איהם גערעדט דערפון אונ געבעטין שטארק ער זאל פאהרען, איז ער אוועק געפאהרען צום בעש"ט:

רבי ישראל האט איהם זייער פריינדליך אונ ליבליך צוגענומען, ער האט געדונגען אדירה פאר איהם אונ אללעם וואס ער האט געברויכט האט איהם דער בעש"ט געגעבען געלד, פאר דיא טהייערסטע רפואות, ער האט מיט איהם פארבראכט אין לערנען, איהם ערקלערט זיין דרך הקדש אז אמענש טאר אונ דארף ניט פאסטען, ווייל ווען דער גוף איז געזונד איז דיא נשמה קרעפטיג קאן ער בעסער דאווענען אונ גאט דינען, פיל מאל האט ער מיט איהם געלערענט אונ איהם געוויזען דאס דער פשט איז טאקע וויא ער זאגט, אבער זיין לערנען איז אהן א נשמה... איידער רבי דובער האט געקאנט ארויפגעהען פון בעט פלעגט דער בעש"ט געהען צוא איהם, אין זיין דירה וואס דער בעש"ט האט געדונגען פאר איהם, ער פלעגט איהם היילען מיט רפואות אונ מיט רוחניות:

רבי דובער האט געהאט הצלחה מקבל צוא זיין פון בעש"ט אלעס וואס ער האט געוואוסט ווען איינער האט זייא געפרעגט אין זהר אפראגע, פלעגען זייא ביידע זאגען אגלייכען פירוש:

אז רבי דובער איז פריש אונ געזונד געווארען, האט ער גענומען אבשייד

פון בעש"ט צוא פָאהְרֶען אַהֵיים, הָאט דֶער בעש"ט אִיהם גֶעבֶּענְשְׁט, הָאט עֶר אַיינְגֶעבּוֹיגֶען זַיין קָאפְּף כְּדֵי דֶער מַגִיד זָאל אִיהם בֶּענְטְשֶׁען, רַבִּי דוֹבֶער הָאט נִיט גֶעוָואלְט הָאט דֶער בעש"ט אָנְגֶענוּמֶען דִיא הַאנְד פוּן מַגִיד אַרוֹיפְגֶעלֵייגְט אוֹיף זַיין קָאפְּף, הָאט רַבִּי דוֹבֶער אִיהם גֶעבֶּענְשְׁט:

רַבִּי דוֹבֶער הָאט גֶעיַרְשְׁ'ת פוּן בעש"ט אַלֶעס וָואס עֶר הָאט גֶעוואוּסְט אִין קַבָּלָה אוּנ אִיז גֶעבְּלִיבֶּען זַיין שְׁטֶעלְפַארְטְרֶעטֶער:

חֲסִידִים עֶרְצֵיילֶען אַז רַבִּי דוֹבֶער אִיז דֶעם עֶרְשְׁטֶען מָאל גֶעקוּמֶען צוּם בעש"ט, הָאט רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט גֶעזָאגְט: צוא מִיר אִיז גֶעקוּמֶען אַקַאסְטֶען פוּל מִיט לִיכְט אִיךְ דַארְף נוּר זַייא אָנְצִינְדֶען!... *)

כב) דֶעם בעשְׁ"ט'ס דַאוְונֶען.

וִויא גוּט אוּנ רִיכְטִיג אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים זָאגֶען: הקב"ה מתאוה לתפלתם של צדיקים (חולין ס') דָאס הֵייסְט דֶער רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם גֶעלוּסְט דִיא גֶעבֶּעט פוּן דִיא פְרוּמֶע, אַז דֶער צַדִיק אִיז מִתְפַּלֵל אוֹיף אַזַאךְ פוֹיעֶלְט עֶר בַּייא גָאט, דֶערוּם פְלֶעגְט דֶער בַּעַל שֵׁם טוֹב דַאוְונֶען וָואס פִיל מֶענְשֶׁען הָאבֶען דָאס בֶּעוואוּנְדֶערְט, אַנְדֶערֶע הָאבֶען דָאס נִיט גֶעגְלוֹיבְּט:

אִין דֶער צַייט וָואס רַבִּי יִשְׂרָאֵל אִיז נִתְגַּלֶה גֶעוָוארֶען הָאט עֶר גֶעהַאט מִתְנַגְדִים וָואס הָאבֶען נִיט גֶעגְלוֹיבְּט אִין אִיהם:

דֶער בעש"ט אִיז אַמָאל גֶעקוּמֶען אִין דֶער שְׁטָאט חֶעלְיִץ, דָארְטֶען אִיז גֶעוועֶן אַ רַב וָואס הָאט נִיט גֶעהַאלְטֶען, נִיט גֶעגְלוֹיבְּט, אִין בעש"ט, עֶר הָאט אָפְּגֶעלֵייקֶענְט אִין דִיא וואוּנְדֶער וָואס מֶענְשֶׁען הָאבֶען אִיהם דֶערְצֵיילְט פוּן רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט:

אַמָאל אִיז אֵיינֶער גֶעקוּמֶען צוא דֶעם רַב אוּנ הָאט אִיהם דֶערְצֵיילְט פִיעל וואוּנְדֶער פוּן בעש"ט, אֵיינֶע פוּן דִיא וואוּנְדֶער אִיז גֶעוועֶן דָאס דֶער בעש"ט שְׁטֵייהְט אוּנ דַאוֶוענְט שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה פִיר שָׁעָה דִיא גַאנְצֶע פִיר שָׁעָה נִיט עֶר זִיךְ נִיט אַרִיהְר פוּן דֶעם אָרְט עֶר שְׁטֵייט וִויא עֶר וָואלְט גֶעוועֶן גֶעקִייטֶעט, - דָאס אִיז אִיבֶּער נַאטִירְלִיךְ - הָאט דֶער רַב גֶעעֶנְטְפֶערְט -מָארְגֶען אי"ה אַז עֶר וָועט זִיךְ שְׁטֶעלֶען דַאוְונֶען, וֶועל אִיךְ גֵיין זֶעהֶען דִיא מֶערְקְווירְדִיגֶע זַאךְ:

אוֹיף מָארְגֶען וִויא דֶער בעש"ט הָאט זִיךְ גֶעשְׁטֶעלְט דַאוְונֶען הָאט מֶען אִידִיעָה גֶעגֶעבֶּען דֶעם רַב:

דֶער רַב אִיז גֶעקוּמֶען אִין שְׁטִיבֶּעל אַקוּרַאד בְּעֵת דֶער בעש"ט הָאט זִיךְ גֶעשְׁטֶעלְט שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה:

דֶער רַב הָאט אָבְּגֶעוַוארְט מֶעהְר וִויא דְרַייא שָׁעָה עֶס אִיז אִיהם גֶעוָוארֶען

לאנגווייליג

---

*) ווייטער וועלען מיר ערצעהלען פון דיא התקרבות פון המ"מ צוא ריב"ש אויף אנאנדער אויפן אזויא וויא מיר האבען געזעהען אין אנדערע היילינע ספרים: שש"י

לאַנגוויילִיג צוא זעהען אַמענטש זאָל אַזוֹיא לאַנג דאַווענען שמונה עשׂרה, — דאָס איז ניט גאָר גלאַט — האָט דער רב געזאָגט צוא זיך — איך מוז אַקוק געבען אויף זיין פּנים, וואָס טהוט ער?

יענער טאָג איז געווען פרייטאָג. דער בעש״ט האָט מתקן געווען — מיט זיין תּפלה — עטליכע זינדיגע נשמות זייא זאָלען קענען אַריין גיין אין גן עדן, דערפאַר האָט זיין שמונה עשׂרה געדויערט לענגער וויא אַלע טאָג:

דער רב איז צוגעגאַנגען צוא איהם אונ ער האָט אויפגעהויבען זיין טלית אונ אַקוק געגעבען אויף זיין פּנים, האָט ער זיך אַזוֹיא שטאַרק ערשראָקען, פון גרויס שרעק איז ער געפאַלען אויף דער ערד אונ חלשות געבליבען:

אין שטיבעל (בית התפלה) איז געוואָרען אַגרויס גערודער, עטליכע מענשען האָבען דעם רב אַוועקגעלייגט אויף אַטיש, אַבגעד צוא קאָפּענס זייא האָבען איהם געמינטערט, געגאָסען קאַלטע וואַסער אויף זיין פּנים, אָבער אומזאָנסט האָבען זייא געהאָרעוועט, זייערע גרויסע מאַטערניש האָט ניט געהאָלפען, דער רב איז געלעגען וויא אַגעשטאָרבענער...

עס איז באַלד געבראַכט געוואָרען אַדאָקטער ער האָט אָנגעווענדעט אַלע מעדיצינישע מיטלען, ענדליך האָט ער געזאָגט: דאָס ער האָט קיין מיטעל מעהר, דער רב האָט אין זיך קיין לעבען, איינע נשמה קאָן אַדאָקטער ניט געבען אַנגעשטאָרבענעם:

דער בעש״ט האָט געענדיגט דאַווענען, האָט ער געזאָגט צוא זיך אַליין: רבונו של עולם! צוא ליב מיך ווילסט דוא טיידטען אַמענשען? ניין! איך וויל דאָס ניט, ער מוז בלייבען לעבען, ניט אַנדערש ער מוז געזונד ווערען!

ריידענדיג איז דער בעש״ט צוגעגאַנגען צום טיש וואו דער רב איז געלעגין, ער האָט איהם אַגלעט געגעבען איבער זיין פּנים אונ שטילערהייט האָט ער געזאָגט, נשמת הרב! איך באַפעל אויף דיר דוא זאָלסט באַלד פון הימעל אַראָפּפליען אין דעם רב׳ס גוף אַריין, ער דאַרף נאָך לעבען!!

וויא דער בעש״ט האָט דיא ווערטער אַרויס גערעדט פון זיין הייליגע מויל, האָט דער רב געעפענט זיינע אויגען ער האָט זיך געזעצט אויף דעם טיש אונ ער איז שנעל אַראָפּגעקראָבען צוגעלאָפען צום בעש״ט אונ האָט געזאָגט מיט גרויס התפעלות: הייליגער רבי! איך בעט אייך זייט מיר מוחל פאַר דעם וואָס איך בין געווען איבעראיילט:

— ניט געגען מיך אַליין האָט איהר געזינדיגט — האָט דער בעש״ט געענטפערט — נור אויך געגען נאָט אונ געגען אַנשמה וואָס דורך אייער אויפהייבען מיין טלית האָט זיא היינטיגען פרייטאָג ניט געקענט האָבען אַתיקון אונ זיא מוז וואַרטען ביז דעם צווייטען פרייטאָג, יעצט פאַרשטייט איהר וויא ווייט איהר האָט פונם אונ מקלקל געווען, אייער שטראָף איז געווען איר זאָלט

שטאַרבען

שטאַרבען, נור איך האב ניט געוואָלט אַז דורך מיר זאָלט איהר אַוועקגעהען פון דער וועלט, האב איך געבעטען נאָט פאַר אייך ער זאָל אייך אייער נשמה צוריק אָבגעבען, נור אייער חטא דאַרף אַתיקון:

– זאָגט מיר וואָס זאָל איך טהאָן – האָט דער רב געבעטען – איך וועל אייך אַלעס פאָלגען:

– נאָט אונ איך זיינען אייך מוחל – האָט דער בעש״ט געענטפערט – אונ אייער תיקון פאַר דיא נשמה זיא זאָל אייך מוחל זיין, דאַרפט איהר אויף זיך מקבל זיין צוא לערנען אַלע טאָג אַפּרק משניות ביז אַ יאָהר צייט, אונ טראַכטין בעת איהר לערינט אַז דאס איז פאַר יענע נשמה:

דער רב האָט דעם פסק פון בעש״ט מקבל געוועזען אויף זיך אונ דער בעש״ט איז נאָכדעם אַוועקגעגאַנגען מקבל שבת זיין:

דער רב האָט נאָכדעם דערציילט פאַר אַלעמען וואָס זיינען געוועזען אין שטיבעל; וויא ער האָט אויפגעהויבען דעם טלית פון בעשט׳ס קאָפּ, האָט ער געזעהען דאס דער בעש״ט איז בלאַס וויא אַטויטער, זיינע אויגען זיינען געוועזען פאַרגלאָצט אונ טרעהרען זיינען גערונען וויא וואַסער פון אַקוואַל, זיינע ליפּען האָבען זיך געשאָקעלט, אונ אַרום איהם האָבען געשוועבט תמונות וואָס קיין מענש ווייסט ניט וויא זייא אָנצורופען, יעדער תמונה האָט אויסגעזעהען וויא אַבליץ, דאַרום איז אויף איהם געפאַלען אַגרויסע אימה ופחד, אין דיא אויגען איז איהם פינסטער געוואָרען, אין קאָפּ אַגרויסער שווינדעל אונ ער האָט געחלשת:

פון דענסטמאָל אָן איז דער רב פיער מאָל אַ יאָהר געפאָהרען צום בעש״ט, אונ האָט פיעל פון זיינע נוטע פריינד געמאַכט דאס זייא זאָלען גלויבען דאס דער בעש״ט איז אַהייליגער מאַן:

כג) עליות נשמה.

רבי ישראל בעש״ט איז אַמאָל געזעסען מיט זיינע תלמידים, ער האָט געזאָגט גרויסע כוונות וואָס מקוה בעטייט (דיא כונות זיינען יעצט געדרוקט אין סדור פון אדמו״ר הזקן):

דיא תלמידים זיינען געוועזען גאונים אָרץ אין נגלה אונ אין נסתר זייא האָבען געוואוסט דיא כתבי האר״י ז״ל בעל פה:

– רבנו! האָבען זייא צוא איהם געזאָגט – דער האר״י ז״ל אין זיינע כתבים שרייבט דאָך אַנדערע כוונות וועגען דיא מקוה ניט וויא איהר זאָגט:

וויא זייא האָבען דיא ווערטער אויסגערעדט פון זייער מויל, האָט דער בעש״ט אומגעקעהרט זיין קאָפּ הינטער זיך, זיין פנים האָט געברענט וויא אַגרויסער פייער, זיינע אויגען האָט ער פאַרגלאָצט וויא זיין שטיינער איז ניוועזען אַז ער האָט געהאַט עליות נשמה, ער פלעגט אַרויף גיין אין הימעל אויף דיא

אויבערשטע

אויבערשטע וועלטען: אויף אלע תלמידים איז געפאלען אשרעק אונ אגרויסע ציטערניש, ביא דעם ברעג טיש איז געזעסען ר' נחמן הרדענקער ער איז געוועזען דער יונגסטער פון אלע תלמידים. דער ר' נחמן זיטצענדיג ביא דעם טיש איז אויף איהם אנגעפאלען אגרויסער שלאף ער האט בשום אופן ניט געקאנט זיך אבהאלטען פון שלאפען, האט דאס איהם זייער שטארק פארדראסען, וויל באמת איז דאך דאס אגרויסער בזיון איינצושלאפען זיצענדיג ביא דעם טיש, אין דער צייט וואס דער בעש"ט איז זיך עוסק אין עליות נשמה, אונ אלע תלמידים זיטצען אין גרויס שרעק, אין אזא היילינע צייט אונ ביא אזא היילינען טיש וויא שלאפט מען? דער רבי נחמן האט געטהאן אלע מיטלען כדי ער זאל ניט איינשלאפען, ער האט מיט זיינע הענד זיך געשלאגען אויפגעריסען דיא אויגען, אבער עס האט איהם קיין זאך ניט געהאלפען, ער האט שטארק איינגעשלאפען ביא דעם טיש:

ר' נחמן האט געזעהן אין חלום דאס ער גייט אויף דער גאס אונ פיעל מענשען לויפען זעהער געשווינד, אלע צוא מזרח זייט, איז ר' נחמן אויך מיט זייא געלאפען, אונ האט זייא געפרעגט; פאר וואס לויפען זייא אזויא שנעל?, זייא האבען איהם גענטפערט, ווייסט דוא דען ניט אז באלד וועט דרשנען דער היילינער רב? — דיא ווערטער האבען זייא איהם געענפערט מיט גרויס האסט, אונ ר' נחמן האט זייא נאכגעיאגט אונ געפרעגט, וועלכער היילינער רב וועט דרשנען? — אבער פון גרויס געשווינדיגקייט האבען זייא איהם גאר ניט געענטפערט, אונ זייא זיינען געלאפען שנעל וויפיל כוחות זייא האבען געהאט:

ר' נחמן איז זייא נאכגעלאפען ביז ער איז געקומען אין אהויז וואס ער האט אזעלכע קיין מאל אויף זיין לעבען ניט געזעהען, דיא איז געוועזען גרויס אונ שיין, דער גרעסטער מיליאנער וואלט זיך געוואונשען צוא וואהנען אין אזא הויז, דיא ווענד זיינען געוועזען פון אבנים טובות, דער דאך פון רייגע גינגאלד, דיא טרעפ פון טהייערע מאלעחיט, דיא פענסטער פון טהייערע ברילאנטען וואס האבען געשיינט פון ווייטען טויזענדע מאל ליכטינער וויא דיא זון שיינט תמוז אין מיטען טאג, ר' נחמן איז אריינגעגאנגען אין אזאל וואס ער האט זיך ניט געקאנט אפוואונדערען אויף זיין שענהייט אונ גרויסקייט. אז ר' נחמן איז געשטאנען למשל אין מזרח זייט האט ער ניט געקאנט זעהען מערב זייט, איז ער געשטאנען אין צפון זייט האט ער ניט געקאנט זעהען דרום זייט, אונ דער גרויסער זאל איז געוועזען פול מענשען, אויף זייערע פנים'ר איז געוועזען קענטיג אז זייא זיינען גרויסע צדיקים היילינע חסידים אמתע קדושים וטהורים:

אין זאל איז געוועזען אטומעל איינער צום אנדערין האט געזאגט מיט גרויס שמחה, אט באלד וועלען מיר הערין סודות התורה פון דעם היילינען רבי:

פלוצלונג האט ר' נחמן געהערט אגרויס געשרייא; „פנו מקום לצדיק"! אונ

באלד האט ער געזעהען וויא זיין רבי דער בעש"ט איז אריינגעקומען, ער האט זיך געשטעלט אויף דער בימה אין מיטען זאל, גענען איהם איז געשטאנען איינגער מאן, דאס איז געוועזן דער האר"י ז"ל:

ר' נחמן האט געהערט וויא זיין רבי האט געדרשנט דיא כונות פון מקוה אונ דער האר"י ז"ל האט איהם אפגעפרעגט זייא האבען זיך אלאנגע צייט מפלפל גיוועזן, ביז דער האר"י ז"ל האט מודה געוועזן אז רבי ישראל בעש"ט האט רעכט, ער האט געזאגט דאס אזויא מוז בלייבען וויא רבי ישראל זאגט:

באלד נאכדעם האט ר' נחמן אויפגעוואכט פון זיין שלאף, אונ באלד האט רבי ישראל צוא איהם געזאגט; נחמן! איך האב דיר מיטגענומען אויבען דוא זאלסט הערען וויא דער האר"י ז"ל האט מיר מודה גיוועזן דאס איך האב רעכט, יעצט פערלאנג איך פון דיר אז דוא זאלסט ערציילען דיינע חברים וואס דוא האסט אויבען געזעהען נישט קשה דוא בינסט אגוטער עדות:

ר' נחמן האט באלד ערציילט אלעס וואס ער האט געזעהען אונ געהערט אויבען, דיא תלמידים האבען אויך מודה געוועזן אז רבי ישראל בעש"ט האט רעכט:

כד) דער בעש"ט פארט אין פוזנא.

רבי ישראל בעש"ט איז אמאל געקומען אין בראד, ער האט לאזירט (קווארטירט) בייא אגרויסען גביר, וואס האט געשעצט דעם בעש"ט:

דער גביר האט געהאט אנ'יידעם פון פוזנא, ער איז געוועזן איונגער מאן אגעוויסער מופלג, אונ אפרומער:

אמאל האט רבי ישראל בעש"ט געזאגט צוא דעם יונגען מאן: איך פאר אין פוזנא, איך ברויך דארטען זיין, אויב דוא ווילסט פאהר מיט מיר צוזאמען:

– זעהער גוט – האט דער יונגער מאן געענטפערט – עס איז שוין דרייא יאהר וויא איך האב מיינע עלטערין ניט געזעהען, נור איך מוז פרעגען מיין שוועהר אויב ער וועט מיר ערלויבען צוא פאהרען וועל איך מיר זייער פרייען, איך וויל זעהען מיינע עלטערין:

דער יונגער מאן האט געפרעגט זיין שוועהר, האט דער גביר געענטפערט דאס מיט אזא הייליגען מאן וויא רבי ישראל איז ערלויבט ער איהם צוא פארען, אונ געוויס – האט דער גביר געזאגט – וועסט דוא זעהען נסים ונפלאות, דען רבי ישראל פאהרט אהין ניט גאר אומזאנסט:

דער יונגער מאן איז מיט גרויס שמחה געגאנגען צום בעש"ט אונ ער האט איהם געזאגט דאס זיין שוועהר האט איהם ערלויבט מיט איהם צוא פארין אין פוזנא:

פוזנא פון בראד איז געוועזן אמהלך צוא פאהרען א ערך אכט טאג, זייא זיינען ארויסגעפאהרען דאנערשטאג נאך האלבען טאג, האט דער יונגער מאן

נערעכענט צוא קומען אין פאנא אויף דעם צווייטען שבת, ער איז געוועזען פרייליך מיט זיין נסיעה:

ווייא זייא זיינען ארויסגעפאהרען פון בראד, האט דער פורמאן גענומען דיא לייצעס, זייא אנגעבונדען אן וואגען אונ אליין האט ער זיך געלייגט אין וואגען שלאפען, דער יונגער מאן האט זיך אויף דעם געוואונדערט, ווייא אזויא לאזט ער דעם פערד גיין וואוהין ער וויל? ער קען דאך פארבלאנדזען:

עס האט לאנג ניט געדויערט, האט דער יונגער מאן געזעהען ווייא דער פערד איז אראפגעגאנגען פון וועג אונ איז אריינגעלאפען אין אוואלד:

– רבי! האט דער יונגער מאן געשריען – מיר בלאנדזען, דער פערד איז אראפגעגאנגען פון ריכטיגען וועג:

– מיר דארפען דעם פערד ניט זאגען וואו ער זאל געהען – האט רבי ישראל בעש"ט געענטפערט מיט אשמייכעל – ער ווייסט דיא וועג ריכטיג, ער וועט ניט בלאנדזען, מיר וועלען אויף היינטיגען שבת קומען אין פאנא:

דער יונגער מאן האט איהם אנגעקוקט מיט גרוים פארוואונדערונג, ער האט מורא געהאט צוא זאגען דאס וואס ער טראכט, דען אין זיין הערצען האט ער געטראכט דאס דער בעש"ט זאגט ניט אמת, אדער ער לאכט פון איהם, ווייל דאס איז דאך ניט מעגליך צוא קומען אויף דעם שבת אין פאנא, עס איז שוין דאנערשטאג נאך האלבען טאג אונ דיא נסיעה דארף דויערן ביט ווייניגער ווייא אכט טאג. דער יונגער מאן האט געשוויגען ער האט נור געקוקט וואס דא וועט זיין.

דער בעל עגלה האט געשלאפען אונ דער פערד איז געגאנגען אין אזא וועג וואס קיין מענש, קיין בהמה, קיין חיה אונ קיין פויגעל איז דארטען קיין מאל ניט געוועזען. עס האט זיך געדאכט דעם יונגען מאן: אז דער פערד לויפט אזוי שנעל וואס קיין פערד אויף דער גאנצער וועלט קאן אזוי ניט לויפען. ער איז וואס ווייטער געקומען מעהר אין אגעדיכטען וואלד, ער איז פון וואלד ארויסגעלאפען, איז ער געקומען אויף אהויכען בארג, נאכדעם אין א טיעפען טהאל, נאכדעם ווייטער אין אוואלד אונ ווידער אויף אבארג, אונ פון דאס נייא אין א טהאל, אזוי זענען זייא דאנערסטאג געפאהרען ביז מנחה צייט, נאכדעם זענען זייא געקומען אויף א פעלד וואס איז בעוואכסען מיט הויכע געדיכטע גראז, צווייא מאן דיא הויך. דער פערד האט זיך געשטעלט אין דיא גראז.

דער יונגער מאן האט געזעהען ווייא דער בעש"ט איז געווארען גאר אנאנדער מענש, זיין פנים האט געשיינט ווייא אפלאם פייער, עס איז געוועזען שרעקליך אויף איהם אקוק צוא טאן, ער האט אויפגעוועקט דעם בעל עגלה אונ ער האט צוא איהם געזאגט: נעהם דיא קריגעל אונ גייא צוא ווישען דיא גראז וועסט דוא אנשעפען אפולע קריגעל וואסער אונ ברייננ מיר אטרונק:

דער

דער בעל עגלה איז געגאנגען, עס האט ניט לאנג געדויערט האט ער גיפונען דעם קוואל. ער האט אנגעשעפט אפולען קריגעל מיט וואסער און געבראכט צוא טראגען:

רבי ישראל בעש"ט האט גענומען דיא קריגעל וואסער געמאכט א ברכה מיט גרויס כונה. געטרונקען אביסעל וואסער. נאכדעם האט ער גיגעבען דעם יונגען מאן און געזאגט צוא אים מאך א ברכה מיט גרויס כונה און טרינק אביסעל וואסער, דער יונגער מאן האט אזויא געטאן. נאכדעם האט רבי ישראל געזאגט צוא דעם בעל עגלה לייג דיך שלאפען, האט זיך דער בע"ג געלייגט שלאפען און האט באלד איינגעשלאפען און דער פערד איז ווייטער געלאפען אויף בערג און אין טהאלען וואלד אריין וואלד ארויס. מען זעהט ניט קיין שטאדט. קיין דארף. קיין קרעטשמע, אפילו קיין פויגעל ניט, אזויא זיינען זייא געפאהרען דיא גאנצע נאכט וואס געהערט צוא פרייטאג, דער יונגער מאן האט ניט געוואוסט וואו זייא זיינען, ער האט בייא זיך געטראכט אז געוויס וועלען זייא שבת מוזען שטיין אויף דעם וועג. ווייל צוא פוזנא איז נאך געוועזען זעהער וויט, ער האט דערפון געהאט גרויס פארדרוס. ער האט זיך ניט געקאנט איינהאלטען און ער האט געפרעגט דעם בעש"ט, זאגט מיר רבי וואו וועלען מיר האלטען שבת?

– דוא ווייסט דען ניט אז מיר פאהרען אין פוזנא? – האט דער בעש"ט געענטפערט – דארטען וועלען מיר אי"ה קומען אויף שבת:

דער יונגער מאן האט געשוויגען, ער האט מורא געהאט צוא פרעגען. נור בייא זיך אין הארצען האט ער זיך שטארק געוואונדערט. ווייל ער איז אפוזנאר און ער ווייס דעם גאנצען געגענד ארום פוזנא, ווען זייא וואלטען געוועזען צוואנציג מייל פון פוזנא וואלט ער דערקאנט דיא ארומיגע שטעדטליך און דערפער, און ער זעהט קיין שפור ניט פון פוזנא, האט ער דערפון פערשטאנען דאס זייא זיינען נאך זייער וויט פון פוזנא, וועלען זייא מוזען שבת האלטען אונטער דעם בלאען הימעל, דערפון האט דער יונגער מאן געהאט גרויס פארדרוס. אזא מעשה צוא שטיין שבת אויף דעם פעלד וועט איהם טרעפען דעם ערשטען מאל אויף זיין לעבען. ער איז דערצוא ניט געוואהנט, ער איז אגבירעשער זאהן און אגבירעשער איידעם, וועט איהם אזא סלוטשאי קאסטען פיעל געזונד, מיט דיא געדאנקען איז ער געפאהרען דיא גאנצע נאכט, אויף מארגען וויא עס איז געקומען דיא צייט פון דאווענען איז דער פערד געבליבען שטיין אויף א גארט און וויא זייא האבען געענדיגט דאווענען איז דער פערד געגאנגען ווייטער. דער בעל עגלה איז געוועזען אקריסט, רבי ישראלס שטייגער איז געוועזען צוא פאהרען מיט אקריסטליכען בעל עגלה:

דער בעל עגלה האט דיא גאנצע צייט געשלאפען ער האט פון קיין זאך ניט געוואוסט:

ויהי

ויהי בחצי היום, האלבען טאג צייט, האט דער יונגער מאן געפרעגט דעם בעש"ט: וואו וועלען מיר רוהען שבת? עס איז דאך שוין נאך האלבען טאג! —

— דאכט זיך — האט רבי ישראל געענטפערט — איך האב שוין געזאגט אז אויף שבת וועלין מיר אי"ה געווים קומען אין פוזנא:

דער יונגער מאן האט ביי זיך געטראכט דאס דער בעש"ט לאכט פון איהם:

דער פערד טהוט דאס זייניגע ער גייט שנעל ער ווערט ניט מיד, עס איז געקומען פאר נאכט נאך צוויא שעה האבען זייא געקאנט פאהרען ביז שבת, דער יונגער מאן האט דערזעהען פון וייטען אגרויסען דארף, האט ער זיך געפריידט, וויל ער האט געגלויבט דאס אין דארף וואהנט געווים א יוד, וועלען זייא ביי איהם זיין שבת, איז דאך דאס בעסער ווייא אויף דעם פעלד אונטערען בלאען הימעל:

וויא זייא זיינען געקומען אין דארף, איז דער פערד דורכגעלאפען דעם דארף, ער האט זיך ביי קיין הויז אבגעשטעלט:

ניט וייט פון דארף איז געשטאנען אקליינע הייזעל אצובראכענע אנאמתע חורבה, ביי דער חורבה איז דער פערד געבליבען שטיין:

דער יונגער מאן האט געמיינט אז אין דיא חורבה וועלען זייא האלטען שבת, האט ער זיך געפריידעט, וויל עס איז דאך בעסער וויא צוא שטיין אגאנצען שבת אויף דעם פעלד:

רבי ישראל בעש"ט איז אראפגעקראכען פון פוהר אונ איז אריינגעגאנגען אין חורבה, דער יונגער מאן איז אים נאכגעגאנגען דארטען, ער האט געזעהען אין חורבה אנ'אלטען מאן קרעטשיג פון קאפ ביז דיא פיס, שרעקליכע מכות, אונ זיין לייב מיט דיא קינדער גייען ארום קרועים ובלואים, וויא דער בעש"ט האט געעפענט דיא טהיר איז דער אלטער געווארען מלא שמחה, ער איז געלאפען איהם ענטגעגען אונ ער האט איהם „שלום" געגעבען, מיט גרויס שמחה האט ער אגעשרייא געטהאן: שלום עליך רבי ומורי! ווער עס האט זייער שמחה ניט געזעהען, האט קיין בעגריף וואס איז אשמחה, דער אלטער מיט דעם בעש"ט זיינען אריינגעגאנגען אין אזייטיגען חדר, זייא האבען גערעט אהאלבע שעה, נאכדעם האבען זייא זיך פריינדליך געזעגענט, דער בעש"ט האט זיך געזעצט אין וואגען, דער יונגער מאן האט זיך אויך געזעצט אין וואגען, דער בעל עגלה האט געשלאפען אונ דער פערד האט אנגעפאנגען לויפען וויא אלע מאל:

דער יונגער מאן האט מעהר ניט געפרעגט וואו זייא וועלען האלטען שבת, געווים אויף דעם פעלד, וויל פון פוזנא זיינען זייא נאך וייט, אונ צוא דיא

שְׁקִיעַת הַחַמָּה איז געבּליבּען ווייניגער וויא אַשָׁעָה צייט, ער האט דערפון געהאט גרויס צַער ווייל ער איז דערצוא ניט געוואהנט געוועזען:

פלוטצלונג האט ער דערזעהען אז זייא זיינען בּייא פּוזנא, ער האט ערקאנט זיינע עלטערענס הויז. עס דארף דויערן נישט מעהר וויא פינף מינוטען אַריינצופאהרען אין שטאדט:

– דוא האסט מיר ניט געגלויבּט – האט דער בעש"ט געזאגט – אז מיר וועלען זיין אויף שַׁבָּת אין פּוזנא, דערפאר וועסט דוא דיינע עלטערין יעצט ניט זעהן –

– וואס רעדט איהר, רַבִּי? – האט דער יונגער מאן געענטפערט מיט אַשְׁמֵייכֶעלֶע – אט זעה איך דאך מיינע עלטערענס הויז, וואס ברויך איך אַבּעסערע אַבְּסַנְיָא וויא זייערע איז? –

דער בעש"ט האט איהם קיין ווארט געענטפערט:

אין פּוזנא איז געוועזען אַנאם וואס דארטען האט אַ יוד ניט געטארט גיין, דארטען האבּען דיא אַיינוואהנער ערלויבּט נור אַיין יודישען שניידער צוא וואהנען, ווייל זייא האבּען איהם געבּרויכט צוא זייערע נוטצען, ער האט פאר זייא גענייט אַלע זייערע קליידער, אַחוץ דעם שניידער האט קיין יוד ניט געטארט קומען אין דיא גאס וואס איהר נאמען איז געוועזען „שולער-גאס", אַמאל האט געטראפען אַסַכָּנָה, אַפרעמדער יוד האט ניט געוואוסט דערפון, איז ער אַריינגעגאנגען אין שולער גאס, האבּען דיא אַיינוואהנער געווארפען שטיינער בּיז זייא האבּען איהם גֶעהַרְגֶ'ת אויף טויט, פון דאמאלסט אן פלעגין אַלע יודען מוֹרָא האבּען צוא געהען אויף יענער גאס עס זאל זייא חָלִילָה ניט טרעפען דיא זעלבּיגע סַכָּנָה:

וויא רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט מיט דעם יונגען מאן זיינען געקומען אין פּוזנא איז דער פערד געלאפען גלייך אין יענער גאס:

דער יונגער מאן איז געוועזען אַפּוזנאר האט ער געוואוסט דיא גרויסע סַכָּנָה וואס קאן קומען, האט ער געוואלט אַראפּשפּרינגען פון וואגען. אָבער ער האט ניט געקאנט ווייל דער פערד איז זעהער שטארק געלאפען, ער האט זיך ערשראקען פָּשׁוּט אַטויט שרעקעניש:

– רַבִּי! – האט דער יונגער מאן געזאגט מיט גרויס ציטערניש – מיר זיינען אין אַסַכָּנָה, דער פערד לויפט אין שולער גאס, וועלען אונז דיא אַיינוואהנער ווארפען מיט שטיינער, זייא וועלען אונז געוויס טיידטען:

– בּיז יעצט – האט רַבִּי יִשְׂרָאֵל געענטפערט מיט אַשְׁמֵייכֶעל – האבּען מיר ניט געזאגט דעם פערד אַדֵעָה וואו ער זאל געהען, לאמיר איהם יעטצט אויך קיין דֵעָה ניט זאגען וואו ער זאל געהען: זאל ער געהען וואו ער וויל. אונז הַשֵׁם יִתְבָּרַךְ וועט אונז באַטעוועזען פון דיא שלעכטע מענשען זייא וועלען אונז קיין שלעכטעס ניט קענען טהאן:

דיא אײנוואוינער האבען געזעהען עס פאהרט אפוהר מיט צווייא יודען, האבען זייא זיך פערזאמעלט צוא זאמענגעקליבען גרויסע שטיינער, צוא ווארפען אויף זייא, דער יונגער מאן האט דאס געזעהען, האט ער זיך שטארק ערשראקען אונ געשריען: עס איז אסוף פון אונזער לעבען, דיא אײנוואוינער וועלען אונז געוויס הרגנען:

דער פערד איז דורכגעלאפען דיא גאנצע נאכט, ער איז געקומען בייא דיא לעצטע הויז וואו דער יודישער שניידער האט געוואוינט. איז ער געבליבען שטיין, דער שניידער מיט זיינע מענשען זיינען ארויסגעגאנגען צום בעש"ט אונ זייא האבען געזאגט מיט שרעק, וואס פערלאנגט איהר?

— אונזער פערלאנג איז — האט רבי ישראל בעש"ט געענטפערט — מיר זאלען בייא אייך האלטען שבת:

דאס איז אקלייניגקייט — האט דער שניידער געענטפערט — איך וועל אייך צונעהמען מיט גרויס כבוד, אבער איהר ווערט אין אסכנה פון דיא נאססיגע אײנוואוינער, זייא וועלען אייך הרגנען:

— זארגט ניט וועגען דעם — האט דער בעש"ט געענטפערט, עס וועט אי"ה קיין שלעכטעס ניט זיין, רײדענדיג האט ער גענומען דעם יונגען מאן פאר'ן האנד אונ זייא זיינען אריינגעגאנגען אין שטוב:

דער בעל עגלה האט אויפגעוואכט פון שלאף, ער האט גענומען דיא חפצים פון וואגען אונ האט אריינגעטראגען אין שטוב אריין:

— עס איז צייט צוא דאווענען מנחה — האט ר' ישראל געזאגט — בייא דעם שניידער זיינען פאראן אכט מענשען אונ איך מיט דעם יונגען מאן זיינען אקוראד א מנין:

דער יונגער מאן האט דארטען געמוזט בלייבען ער האט צוא זיינע עלטערין ניט געקאנט געהען, ערשטענס ער האט מורא געהאט צוא גיין אין אויף דער גאס, דיא אײנוואוינער זאלען איהם חלילה מכבד זיין מיט שטיינער אין קאפף, אונ צווייטענס: עס וועט פעהלען אײנער צום מנין, רבי ישראל האט זיך באלד געשטעלט דאווענען מנחה מיט אזא געשרייא מיט אזא גרויסען רעש אז דיא הויז מענשען האבען זיך ערשראקען, אפילו דער יונגער מאן וואס ער האט שוין פיעל מאל געזעהען איהם דאווענדיג בעת ער איז געווען אין בראדי, נור אזא דאווענען האט ער געזעהען דעם ערשטען מאל, דיא דבקות פון בעש"ט איז געווען איבערנאטירליך, זיינע קולות האט זיך געהערט אויף דער גאס, עס זיינען פיל אײנוואוינער געקומען צוא לויפען זעהען אונ הערען דיא געוואלדען וואס א יוד מאכט, זייא זיינען אויף דעם שטארק אין כעס געווארען, זייער צארין האט אין זייא געברענט וויא אפייער, — וואס טהוען דיא פרעמדע יודען בייא אונז אין גאס? — האבען זייא אײנער דעם

אנדערעז

אנדערען גיפרענט, „לאמיר דאס הויז אונטערצינדען", האבען עטליכע פון טאלפא געשריען, „לאמיר דאס הויז צוברעכען" האבען אנדערע געזאגט, „ניין"! האט זיך געהערט א געשרייא „דאס זאלען מיר ניט טהאן דען וואו וועלען מיר נעהמען אזא שניידער וויא אונזער משה'סקע איז? לאמיר ארום רינגלען דאס הויז, ארוים שלעפען דיא צווייא יודען פון דארט אויף דער גאס אונ זייא מיט שטיינער ווארפען ביז זייא וועלען געהרגת ווערען":

דיא טאלפא האט פיל גרויסע שטיינער אין זייערע הענד גענומען, ארומגערינגעלט דאס הויז אונ זייא האבען זיך געוואלט נעמען צו דער ארבייט:

דער יונגער מאן האט דאס געזעהען האבען איהם אלע גלידער גיציטערט וויא פון א שטארקען קדחת, ער האט געמיינט אז עס איז געקומען דיא צייט וואס ער וועט געהרגת ווערען:

דער שניידער מיט זיין פאמיליע האבען אויך שטארק זיך ערשראקען פאר דאס טאלפא, דער שניידער איז ארויסגעגאנגען פון שטוב צוא זייא אויף דער גאס, אונ האט זייא געזאגט דיא זעלביגע ווערטער וואס לוט האט געזאגט צוא דיא מענשען פון סדום בעת זייא זיינען זיין הויז בעפאלען צוא הרגנען דיא צווייא מלאכים וואס זענען צוא איהם געקומען אלעס געסט אין אמענשין גישטאלט:

ברידער! — האט דער שניידער געזאגט מיט טרעהרען — טהוט קיין שלעכטעס מיינע געסט, זייא זיינען מיינע ברידער זייא זיינען גיקומען צוא מיר נור זעהען וואס איך מאך, מארגען בייא נאכט וועלען זייא אוועקפאהרען:

— אגרויסער יחסן בייא אונז אין שטאדט -- האבען עטליכע פון טאלפא געשריען — עס איז דיר ווייניג וואס מיר האבען דיר ערלויבט בייא אונז אין גאס צוא וואהנען, נעהמסט דוא נאך אויף צווייא פרעמדע יודען בייא זיך צוא הויז, שנעל פיהר זייא ארוים פון שטוב צוא אונז, ווען ניט וועלען מיר אויף דיר קיין רחמנות האבען:

דער שניידער האט געוואלט ריידען נאך עטליכע ווערטער, אבער אגרויסער שטיין איז פארבייא איהם געפלויגען פון טאלפא, ווען דער שטיין וואלט איהם געטראפען, וואלט ער באלד געהרגת געווארען, נור דער שטיין איז געפאלען אביסל ווייטער פון איהם וואו ער איז געשטאנען:

שטארק ערשראקען האט זיך דער שניידער אריינגעהאפט אין הויז אונ האט דיא טהיר פארשלאסען, אבער פיל פון טאלפא האבען אנגעהויבען צוא ברעכען דיא טהיר מיט גרויס גבורה:

— שרעקט אייך ניט — האט רבי ישראל געזאגט — זייא וועלען באלד אנטלויפען פון דאנען, אויב זייא וועלען האבען כח צוא אנטלויפען, דער בירגער וואס האט זיין האנד ניט געלייגט אויף דאס הויז איהר צוברעכען, וועט קראפט האבען באלד צוא אנטלויפען, אבער דער בירגער וואס האט

שווי

שוין געבראכען דאס הויז, ער וועט פאלען אונ צוברעכען ביידע הענט, עס וועט אויף דער גאס ווערען אנגעשריא אזויא וויא עס איז געווען אין מצרים צוא מכת בכורות...

דער בעש"ט האט געעפענט דיא טהיר, ער איז ארויסגעגאנגען אויף דער גאס, וויא דער בעש"ט האט דערזעהען דיא מענשען מיט דיא שטיינער אין האנד, האט ער אויף זייא אקוק געטהאן, איז געווארען בייא זייא ארעש אונ אמהומה, אנדערע זיינען אנטלאפען וויא איינער לויפט פון אטיגער אדער פון אנאנדער סכנה. לויפענדיג האבען זייא אנידערגעווארפען פיל מענשען אויף דער ערד, צוברעכען זייערע הענד אונ פיס, דיא געשרייען איז געווען שרעקליך, אקוראד וויא דער בעש"ט האט געזאגט. פון גאנץ שטאדט איז מען געלאפען, זעהען וויא מענשען הערדען לויפען וואס קיינער יאגט זייא ניט אונ קיינער צעפעט זייא ניט. דיא גרויסע שטיינער האלטענדיג אין האנד שרייען זייא געוואלט ראטעוועט, אונ קיינער ווייס ניט דיא סבה דערפון:

עטליכע פון דיא דערשראקענע אנטלאפענע זיינען געקומען צום גרעסטען פראפעסאר אונ האבען איהם געבעטען הילף צוא זייער שרעק:

— פאר וועמען האט איר אייך אזויא שטארק ערשראקען? — האט דער פראפעסער געפרעגט?

— מיר ווייסען אליין ניט — האבען זייא געענטפערט, אונז האט זיך געדוכט אז ארום דעם יודען זיינען געשטאנען פייערדיגע לייבען, טיגער'ן, בערין, אונ גרויסע שלאנגען, דיא מיילער האבען זייא געהאלטען אפפען אונז איין צוא שלינגען, אונז האט זיך געדוכט אז זייא יאגען אונז, זייער פייער האט אונז געברענט אין פנים:

— דער יוד — האט דער פראפעסאר געזאגט — איז אמכשף אדער אגעטליכער מאן, איך מוז איהם געהען זעהען אונ איהם גוט בעטראכטען:

דער פראפעסאר איז געווען זעהר געלערענט, אין יודישע זאכען, ער האט גוט פארשטאנען גמרא אונ קבלה, ער איז אוועקגעגאנגען צום שניידער זעהען מיט זיינע אויגען דעם וואונדערליכען געטליכען רבי ישראל בעש"ט. ער איז געקומען צום שניידער בעת דער בעש"ט האט מקבל שבת געווען מיט גרויס וואונדערליכע דביקות אונ מיט ארעש גדול, דער פראפעסאר איז געשטאנען אונ געקוקט וויא דער בעש"ט האט מקבל שבת געווען נאכדעם וויא ער האט מעריב געדאווענד, אונ געמאכט קידוש, געגעסען אונ געבענשט:

דיא גאנצע צייט איז דער פראפעסער געשטאנען אונ האט גוט בעמערקט וואס רבי ישראל האט געטהאן, זייא ביידע האבען קיין איינציגען ווארט גערעדט, דער בעש"ט האט אויף איהם אפילו איין קוק ניט געגעבען:

נאכען בענטשען האט דער פראפעסער געבעטען דעם שניידער דאס

מארגען פריה ווייא דער בעש"ט וועט ברויכען אנפאנגען דאווענען זאל ער שיקען אמענשען אדער אליין קומען איהם אנזאגען, ווייל ער וויל זעהען ווייא רבי ישראל דאווענד שבת אין דער פריה, דער שניידער פלעגט ארבייטען פאר דעם פראפעסער אונ פאר אלע שטודענטען זיינע תלמידים, דערפאר האט דער שניידער געוואלט ערפילען זיין בקשה, האט ער איהם פארשפראכען צו רופען מארגען ווייא רבי ישראל וועט זיך נור שטעלען דאווענען, נאך דער הבטחה איז דער פראפעסער געגאנגען אהיים:

אויף מארגען האט דער שניידער אידיעה געגעבען דעם פראפעסאר דאס באלד וועט דער בעש"ט זיך שטעלען דאווענען, דער פראפעסער איז געקומען צום שניידער, ער האט געטראפען אקוראד ווייא דער בעש"ט האט אנגעהויבען דאווענען, איז דער פראפעסאר געשטאנען דיא גאנצע צייט אונ האט זיינע אויגען ניט אראפגעלאזען פון בעש"ט אונ אזויא איז ער געשטאנען ביז דער בעש"ט האט געענדיגט דאווענען אונ האט אבגעגעסען אונ געבענשט:

דער פראפעסאר האט געבעטען דעם שניידער דאס צוא מנחה זאל ער איהם געבען אידיעה:

דער שניידער האט אזויא געטהאן, אונ דער פראפעסאר איז געקומען צוא מנחה ער האט שטארק געקוקט אויף דעם בעש"ט דיא גאנצע צייט וואס ער האט גערדאווענט מנחה:

נאכדעם האט זיך דער בעש"ט געזעצט עסען דיא דריטע סעודה (שלש סעודות) אונ האט געזאגט אטטיק קבלה מיט אנפלאדיגע דביקות, דער יונגער מאן מיט דעם שניידער אונ זיינע מענשען זיינען שטארק נתפעל געווארען ניט דווקא איבער דיא קבלה וואס זייא האבען געהערט אונ ווייניג דערפון פארשטאנען, נור פון זיינע התלהבות פון דעם ליכטיגען פנים, דען זיין פנים האט געשיינט ווייא דיא ליכטיגע שכינה, נור דער געלערנטער פראפעסאר האט יא פארשטאנען וואס דער בעש"ט האט געזאגט, דען ער איז געווען אגעלערענטער מאן:

נאכדעם האט דער בעש"ט, גערדאווענד מעריב געמאכט הבדלה, געהייסין דעם בעל עגלה איינשפאנען דעם פערד אונ פאהרען:

דיא גאנצע צייט איז דער פראפעסאר געשטאנען אונ געקוקט, ער האט מיט דעם בעש"ט קיין ווארט גערעדט, אונ רבי ישראל האט מיט איהם קיין ווארט ניט גערעדט, אפילו ניט אקוק געגעבען אויף איהם:

ווייא דער בעש"ט מיט דעם יונגען מאן זיינען אוועקגעפאהרען צוריק גאך בראד איז דער פראפעסאר געגאנגען אהיים:

דער שניידער מיט זיינע אלע מענשען האבען זיך דאריבער זעהער געוואונדערט, נור זייא האבען מורא געהאט צוא פרעגען דעם בעש"ט אונ

נאך מעהר מורא האבען זייא געהאט צוא פרעגען דעם פראפעסאר, טאמער וויל ער זייא דעם סוד ניט מגלה זיין וועט ער אויף זייא אין כעס ווערען פאר וואס זייא פרעגען איהם:

וויא דער בעל עגלה איז ארויסגעפאהרען פון שטאדט האט איהם דער בעש"ט געבעטען ער זאל זיך לייגען שלאפען, דיא לייצעס זאל ער אנבינדען אן דעם וואגען וועט דער פערד געהען וויא ער דארף נאר ער וועט שוין טרעפען דיא וועג:

דער יונגער מאן איז געזעסען אין וואגען מיט גרויס פארדרוס, ער האט בייא זיך געקלעהרט צוא וואס האט ער געברויכט פאהרען אין פוזנא אומזאנסט, האבען שרעק אונ הארץ וועהטאג, דיא עלטערען האט ער ניט געזעהען, ער האט געזאגט צום בעש"ט: ליבער רבי! אז איהר זייט אזעלכער געטליכער מאן דאס האב איך פריהער אויך געוואוסט, אויב צוא ליב דעם האט איהר מיר מיטגענומען צווייזען מיר אייערע וואונדער, ווייס איך פון אייך גרעסערע וואונדער, מיינע עלטערין האב איך ניט געזעהען נור זייער הויז פון וויטען, איך בין געבליבען צוא אמענשען וואס איז וועהער דארשטיג ער שטייט אין אטייך אונ ער וויל אטרונק וואסער האלט איהם אייגער צוא זיין קאפ אונ לאזט איהם ניט טרינקען... דערפאר בעט איך אייך איהר זאלט מיר לכל הפחות ערקלערען דיא פיער זאכען, כדי מיין פאהרען זאל ניט זיין נאר אומזאנסט, דאס ערשטע פאר וואס האט איהר ניט געוואלט אז איך זאל מיך זעהען מיט מיינע עלטערין? דאס צווייטע: וואס איז געווען דיא אורזאכע וואס דער פערד האט זיך אבגעשטעלט צוא וויסען דיא הויכע גראז כדי איהר אונ איך זאלען טרינקען פון דאס וואסער, דאס איז ניט נאר פשוט:

דאס דריטע: וואס האט איהר מיט דעם אלטין קרעטשמער מאן זיך אזויא שטארק געפריידט, מעהר וויא צווייא ברידער, האט איהר אייך מיט איהם געקושט דאס איז אויך ניט נאר פשוט:

דאס פיערטע: וואס איז גיווען דער ציעל פון אייער פאהרען אין פוזנא? —

אויף צווייא פראגען — האט רבי ישראל בעש"ט געענטפערט וועל איך דיר באלד ענטפערין, אונ דיין ערשטע פראגע וועט מארגען פארענטפערט ווערין אין בראד, אונ אויף דיין פערטע פראגע וועסט דוא וויסען איין ענטפער מיט דער צייט:

אויף די פראגע פאר וואס דער פערד האט זיך אבגעשטעלט בייא דיא גראז, דארפסט דוא וויסען אז אמאל זיינען דארטען צווישען דיא גראז באגראבען געווארען צווייא יודען וואס גזלנים האבען זייא געהרגעט, זייערע נשמות האבען דורך אונזער ברכה אויף דאס וואסער, געהאט אתיקון מיט אעליה:

אויף דיא פראגע פאר וואס האב איך מיר אזויא שטארק געפריידט מיט

דעם אַלטען מאַן ? זאָלסט דוא וויסען אַז ער איז מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, קלעהרער קאַן איך דיר ניט זאָגען, איך האָב אויף דעם קיין רְשׁוּת:

זאָנטאג אין דער פְרִיה צום דאַווענען זיינען זייא געקומען אין בְּרָאד. דיא גאַנצע שטאָדט האָט געלעדט פון דיא קְפִיצַת הַדֶרֶךְ וואס רַבִּי יִשְׂרָאֵל האָט געהאט. אין איין נאַכט קומען פון פּוֹזְנָא קיין בְּרָאד, וואָלט אַפוֹיגעל אויך ניט קענען, אונ זייער בַּעַל עֲגָלָה איז אָפְּגעפאָהרען אין איין נאַכט וואס געוועהנליך דאַרף מען אַכט טאָג:

אין בְּרָאד האָט זיך דער יונגער מאַן דערוואוסט דאָס בייא זיינע עלטערין אין פּוֹזְנָא האָט געטראָפען אַ אונגליק, דיא דאָרטיגע איינוואָהנער האָבען געמאַכט אויף זיינע עלטערען אַבִּלְבּוּל דאס זייא האָבען געהַרְגֶעת זייער אַקינד צוגעהמען זיין בְּלוּט אויף פֶּסַח. דיא עלטערין האָט געלונגען צוא אַנטלויפען, דיא איינוואָהנער זיינען געזעסען בייא זיינע עלטערין צוא הויז, ווען זייא האָבען געטראָפען אַריינגייענדיג אין הויז האָבען זייא חוֹשֵׁד געווען דאָס יענער גייט נעהמען בְּלוּט האָבען זייא איהם אַרעסטירט, געפייניגט ער זאָל זיך מוֹדֶה זיין:

– יעטצט פאַרשטייא איך – האָט דער יונגער מאַן געזאָגט צוא זיך אַליין – פאַר וואס רַבִּי יִשְׂרָאֵל האָט מיר ניט געלאָזט גיין צוא מיינע עלטערין,

דער יונגער מאַן איז געווען אַגרויסער מוּפְלָג אין נִגְלָה אונ אין נִסְתָּר, זיין שְׁווער איז געווען אַגרויסער נְגִיד אונ זיינע געשעפטען זיינען געווען פאַרבְּרייטערט אין פיל דייטשע גרויסע שטעדט, אַמאָל האָט דער שְׁוועהר איהם געשיקט וועגען געשעפט אין אַגרויסע שטאָדט אין דייטשלאַנד. דער יונגער מאַן איז אַהין געקומען אויף שַׁבָּת, אונ אַזויא וויא דער יונגער מאַן איז געווען זייער רייך אונ שטאַרק פְרוּם, האָט ער געוואָלט זיין שַׁבָּת בייא דעם רַב פון שטאָדט. ניט אומזאָנסט, חָלִילָה, נור פאַר מְזוּמָן געלד, ער האָט געפרעגט בייא איינעם וואו דער רַב וואָהנט, האָט איהם יענער געוויזען:

– איז אַייער רַב אַגרויסער לַמְדָן ? – האָט דער יונגער מאַן געפרעגט בייא דעם שטאָדטיגען:

– אַגרויסער לַמְדָן – האָט יענער געענטפערט. זיין נאָמען איז ר' אַבְרָהָם גֵר צֶדֶק, ער איז אַגָאוֹן עוֹלָם אונ קאַן שִׁבְעָה חָכְמוֹת, דען אַמאָל איז ער געווען אַגרויסער פְּראָפעסאָר אין דער שטאָדט פּוֹזְנָא:

דער יונגער מאַן האָט זיך ערינערט אַז דאָס איז געווים דער פְּראָפעסאָר וואָס האָט אַמאָל געקוקט אויף דעם בעש"ט, ער איז באַלד אַוועקגעגאַנגען צוא איהם. זייא האָבען זיך ביידע-באַלד ערקאַנט, דער געוועזענער פּראָפעסאָר האָט דעם יונגען מאַן ערצעהלט דאָס צוא ליב איהם איז דער בעש"ט געקומען אין פּוֹזְנָא. אונ וויא אַזויא ער איז געוואָרען אַ רַב. נור ער האָט ווייניג חִיּוּנִי (לעבע:סמיטעל):

יעצט פארשטייא איך – האט דער יונגער מאן געטראכט בייא זיך אין הערצען – צוא וועלכען ציעל (תכלית) דער בעש"ט האט מיר דעמאלט מיט גענומען נאך פוזנא, דאס איז נור געוועזען כדי איך זאל יעצט דעם רב העלפען:

דער יונגער מאן האט דעם רב רייך געמאכט אז יענער האט גילעבט אין עושר אונ גדולה:

כה) פארענטפערט אלע קשיות.

הגאון רבי דובער פון מעזיריטש, עהדער ער איז געווארען א תלמיד מובהק בייא רבי ישראל בעש"ט, פלעגט ער אלע יאהר פאהרען אין קארילסבאד, דען ער האט געהאט שוואכע קראנקע פיס, יעדען מאל פלעגט ער בעזוכין דעם הגאון בעל „פני יהושע":

דער פני יהושע האט דעם בעש"ט קיין מאל ניט געזעהען, נור רבי דובער המגיד הגדול פלעגט איהם ערציילען פון דעם בעש"ט אבער קיין גוטעם, דער רבי דובער האט געהאט פיל קשיות אויף דעם בעש"ט מיט זיינע ספרים, נוא פארשטייט יעדער אז מען פרעגט אויף איינעם קשיות אונ תירוצים זאגט יענער ניט, בלייבט אויף יענעם אשלעכטין מיינונג, די קשיות וואס רבי דובער האט אויף דעם בעש"ט געפרעגט, האט דער „פני יהושע" אויך ניט געקאנט פארענטפערין. –.

אמאל איז דער „פני יהושע" געזעסען אין זיין בית המדרש אונ האט געלערינט מיט זיינע תלמידים, איז אמענש צוגעפאהרען צום בית המדרש אונ ער האט געשיקט זיין משרת זאגען דעם בעל פני יהושע דאס ער זאל באלד צוא איהם ארויס געהען. ווייל ער האט איהם צוא זאגען אגרויסען סוד וואס דאס איז נוגע צוא גאנץ שטאדט:

דער בעל פני יהושע איז ארויסגעגאנגען צום מענשען, ער האט דעם מענשען געגעבען שלום אונ געפרעגט, וואס איז דאס פאר אסוד?

– איהר זאלט וויסען – האט דער מענש געענטפערט דאס אייער שוחט איז מאכיל טרפות, שיקט נאך איהם אונ רעדט מיט איהם, וועט ער זיך מודה זיין, וועט איהר ראטעווען די שטאדט פון טרפות:

דער מענש וויא ער האט געענדיגט ריידען, איז ער שנעל אוועקגיפאהרין אזויא שנעל אז דער פני יהושע האט מעהר קיין צייט געהאט איהם צוא פרעגען ווער ער איז:

דער גאון בעל פני יהושע האט זיך שטארק געוואונדערט אויף די נייעס. ער האט באלד געשיקט רופען דעם שוחט, אונ דער שוחט האט זיך מודה געוועזן אויף זיינע חטאים:

דער

דער בעל פני יהושע האט פארשטאנען אז דער מענש וואס האט איהם מגלה געווען דעם סוד איז ר' ישראל בעש"ט:

אין איניגע חדשים שפעטער איז דער בעש"ט צוגעפאהרען צום בהמ"ד וואו דער „פני יהושע" איז געזעסען אונ האט געשיקט זיין משרת ארויסרופען דעם בעל פ"י. דער גאון איז באלד ארויסגעגאנגען צוא איהם אונ ער האט איהם דערקאנט אז דאס איז דער זעלביגער מענש וואס ער האט שוין איין מאל געזעהען:

— איך בעט אייך — האט דער בעש"ט געזאגט — אז דער גאון ר' דובער פון מעזיריטש פאהרענדיג אין קארלסבאד וועט קומען צוא אייך, זאלט איהר איהם זאגען אין מיין נאמען דאס ער קאן אנדערש ניט געזונד ווערען אויף זיינע פיס שיידען ער זאל קומען צוא מיר. רייידענדיג איז דער בעש"ט אזויא שנעל אוועקגעפאהרען אז דער בעל פ"י האט שוין קיין צייט געהאט איהם צוא פרעגען זיין נאמען, נור דער גאון האט געוואוסט אויף געווים, אז דאס איז רבי ישראל דער בעל שם טוב:

אין איניגע חדשים שפעטער איז דער גאון רבי דובער געפאהרען אין קארלסבאד האט ער בעזוכט דעם בעל פני יהושע וויא זיין שטייגער איז געווען.

דער גאון בעל פ"י האט רבי דובער'ן ערצעהלט דיא מעשה וואס דער אונבעקאנטער מענש האט איהם געזאגט, האט רבי דובער אויך געזאגט אז דאס איז געווים דער בעש"ט:

— מיין עצה וואלט זיין — האט דער בעל פ"י געזאגט, דאס איהר זאלט פאהרען צום בעש"ט, אולי ירחם ה', אפשר דארף קומען אייער רפואה דורך איהם:

— איך וועל אייך פאלגען — האט רבי דובער געענטפערט — ווייל דאס איז ניט אפשוטע זאך:

רבי דובער איז אוועקגעפאהרען צום בעש"ט, מיט זיין גאנצע קאפ האט ער משיג געווען אז ער קאן ניט משיג זיין דעם בעש"ט. איז ער גיוואָרין זיין תלמיד אונ האט פון איהם געלערענט סודות התורה:

— נאך איין מאל מוסט דוא פאהרען אין קארלסבאד — האט דער בעש"ט צוא איהם געזאגט — נאכדעם וועסט דוא ווערען געזונד אונ פריש:

דער גאון רבי דובער האט געפאלגט אונ ער איז געפאהרען נאך קארלסבאד, ער האט בעזוכט דעם גאון בעל פני יהושע, אונ זייא האבען גערעדט פון בעש"ט, דער מעזעריטשער האט געריהמט דעם בעש"ט, ער האט אויף איס געזאגט דאס ער איז גרוים אין לערנען וויא איינער פון דיא תנאים — . דער גאון בעל פני יהושע האט איהם געפרעגט, וואו זיינען געבליבען אלע קשיות וואס איהר האט אמאל געפרעגט אויף דעם בעש"ט? האט ער אייך פארענטפערט?

דיא

— דיא אַלֶע קַשְׁיוֹת — הָאט הַגָאוֹן רַבִּי דוֹבֶער גֶעעֶנְטְפֶערְט — הָאבּ אִיךְ אַמָאל גֶעפְרֶעגְט. ווייל אִיךְ הָאבּ אִיהם גֶערֶעכֶענְט אַז עֶר אִיז אַמֶענְשׁ וְויא אַלֶע מֶענְשֶׁען, אָבֶּער יֶעטְצְט וְויא אִיךְ קָאן אִיהם אַז עֶר אִיז הֶעכֶער וְויא אַלֶע מֶענְשֶׁען נוּר וְויא אַמַלְאָךְ, זַיינֶען דיא קַשְׁיוֹת דֶערְמִיט פַאר עֶנְטְפֶערְט וָואס מִיר קֶענֶען אִיהם נִיט מַשִּׂיג זַיין, עֶר שְׁטֵייט הֶעכֶער פוּן אוּנְזֶער הַשָּׂגָה, עֶר זָאגְט סוֹדוֹת הַתּוֹרָה וָואס אִין קֵיין סֵפֶר אִיז דָאס נִיט פַאַרַאן:

וואויל אִיז דֶעם דוֹר וָואס הָאט הָאט זוֹכֶה גֶעוֶועזֶען אַזַא בַּעַל מוֹפֵת, אוּנ גוּט אִיז יֶעדֶען מֶענְשֶׁען וָואס פַארְשְׁטֵייט אִיהם צוּא שֶׁעטְצֶען אוּנ צוּא גֵיין אִין זַיינֶע וֶועגֶען, אוּנ פָאלְגֶען אַלְץ וָואס עֶר הָאט אִיבֶּערְגֶעגֶעבֶּען זַיינֶע הֵיילִיגֶע תַּלְמִידִים זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. אָמֵן:

כו) דֶער בעש"ט אִין אַהֵייל:

רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט הָאט זֵייעֶר שְׁטַארְק גֶעוָואלְט פָאהְרֶען אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נוּר פוּן הִימֶעל הָאט מֶען אִיהם נִיט גֶעלָאזֶען:

אַמָאל אִיז צוּא אִיהם גֶעקוּמֶען אַ שֵׁד, עֶר אִיז גֶעוֶוען פַארְשְׁטֶעלְט אַקוּרַאד וְויא אַמֶענְשׁ אוּנ עֶר הָאט צוּא אִיהם אַזוֹיא גֶעזָאגְט: אִיךְ וֵויים אַז אִיהר ווילְט פָאהְרֶען אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוּנ אִיהר דַארְפְט וֶועלֶען אַהִין קוּמֶען, דָארְטֶען וֶועט גָאט זִיךְ צוּא אַייךְ בֶּעווייזֶען אַזוֹיא וְויא עֶר הָאט זִיךְ בֶּעווִיזֶען צוּא דיא נְבִיאִים, אַקְלֵיינִיגְקֵייט אַזַא הֵיילִיגֶע לַאנְד, יֶעדֶער זֶעמְדֶעלֶע יֶעדֶער שְׁטֵיינְדֶעלֶע אַווֹאוּ אִיהר טְרֶעט אִיז הֵיילִיג, מִיר הָאט גָאט עֶנְדֶעקְט אַהֵייל וָואס דוּרְךְ אִיהר וֶועלֶען מִיר קֶענֶען שְׁנֶעל קוּמֶען אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דיא הֵייל צִיהְט זִיךְ פוּן דַאנֶען דוּרְךְ דֶער עֶרְד אַז בִּיז דָארְטֶען, אוּנ דָאס אִיז אַקוּרְצֶע וֶועג צוּא קוּמֶען אַהִין:

רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט הָאט דֶערְפוּן גֶעהַאט אַזוֹיא פִיל הִתְפַּעֲלוּת אַז עֶר הָאט גָאר נִיט בַּאמֶערְקְט מִיט וֶועמֶען עֶר רֶעדְט. עֶר אִיז בַּאלְד מִיט אִיהם גֶעגַאנְגֶען אִין הֵייל אַרַיין:

דֶעם גַאנְצֶען טָאג זַיינֶען זֵייא גֶעלָאפֶען אִין הֵייל, וָואס ווייטֶער וֶוערְט אַלֶעם פִינְסְטֶערֶער:

— וְויא לַאנְג נָאךְ וֶועלֶען מִיר לוֹיפֶען? — הָאט רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט גֶיפְרֶעגְט — אִיךְ בִּין שׁוֹין שְׁטַארְק פַארְמַאטֶערְט, אִיךְ וִויל מִיךְ אָפְּרוּהֶען:

— אָט בַּאלְד קוּמֶען מִיר אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל — הָאט דֶער שֵׁד גֶעעֶנְטְפֶערְט

— מִיר זַיינֶען שׁוֹין נִיט ווייט פוּן דָארְטֶען, מִיר דַארְפֶען נוּר אַרִיבֶּערְגֶעהְן דֶעם בְּרֶעט וָואס לִיגְט אוֹיף דֶעם טִיפֶען זוּמְפְּף.

בֵּיידֶעְנְדִיג אִיז דֶער שֵׁד אַרוֹיפְגֶעשְׁפְּרוּנְגֶען אוֹיף דֶעם בְּרֶעט, עֶר הָאט נוּר גֶעוָואלְט אַז רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט זָאל אַרוֹיף גֵיין אוֹיף דֶעם בְּרֶעט, וָואלְט עֶר אִים

אריינגעשטופט

אריינגעשטופט אין בלאטע, ער וואלט דארטין געבליבען ליגען, ער וואלט קיין מאל ניט געקענט ארויס פון זומפף, קיין מענש וואלט ניט געוואוסט וואו רבי ישראל בעש"ט איז געבליבען, וואו ער איז פערפאלען געווארין, קיינעם וואלט ניט איינפאלען אים דארט צו זוכען:

נאך איין רגע וואלט דער שד איהם ארויפגעוואַרט אויף דעם ברעט, נור וויא רבי ישראל בעש"ט האט געוואלט ארויפגעהען אויף דעם ברעט, איז פלוצלונג געקומען אליהו הנביא, ער האט דעם בעש"ט אנגענומען שטארק פאר דיא הענד און ער האט איהם ניט געלאזען גיין אויף דעם ברעט וויא דער שד האט געוואלט:

אין יענעם אויגען בליק האט רבי ישראל בעש"ט פארשטאנען אז א שד האט איהם געוואלט פארפיהרען, האט ער ארויסגערעדט א שם איז דער שד פארשוואונדען געווארען:

אליהו הנביא האט איהם ארויסגעפיהרט פון הייל, און געבראכט איהם אהיים בשלום*):

כז) דער בעש"ט מאכט כשר אשעפס.

אין דער שטאדט טארנאפאל זיינען געווען פיל מתנגדים אויף דעם הייליגען רבי ישראל בעש"ט.

אמאל

---

*) וואס פאר טיפע כונות עס ליגען בעהאלטען אין דעם ספור, און וואס פאר שיינע מדות אמענש קאן זיך דערפון אפלערנען, דאס ערשטע, אמענש, ער מעג זיין אזויא גרויס וויא אמלאך, אט וויא רבי ישראל בעש"ט איז געווען, דארף ער ניט וועלען דאס וואס ער קאן ניט ערריכען, רבי ישראל בעש"ט האט געוואוסט דאס אין הימעל וויל מען ניט ליידען פאר וואס ער וויל פאהרען אין ארץ ישראל, האט ער גאר ניט געברויכט טראכטען וועגען דעם, ניין, איז ניין... צווייטענס! אז אמענש וויל טהון אזאך געגען דעם רצון הבורא געפינט זיך א שד וואס וויל איהם פארפיהרען אין אבלאטטע, דריטענס! אמענש וואס ער טהוט דארף ער טהון אפפען, ניט בסתר... אט למשל ניט וועלען געהען אונטער דער ערד, דורך אהייל וואס קיין מענש געהט דארט ניט, און ווען אמענש וויל טהון אזא זאך וואס מענשען דארפען דאס ניט וויסען, איז פיל בעסער זאל דיא זאך ניט טהון, וועט ער זיך ערשפארען פארדרוס... פיערטענס! פון גאט קאן מען זיך ניט באהאלטען, ווייל ער זעהט אומעטום, פינפטענס! דעם צדיק היט גאט, ער איז איהם מציל ווען אפילו על פי טעות פאלט ער אריין צוא אשד אין האנד וואס ער וויל איהם טרינקען אין אטיעפען זומפף, זעכסטענס! דער גראָסטער צדיק קאן אמאל האבען אטעות, אבער „אליהו הנביא" דאס הייסט זיינע ריינע הייליגע מחשבות, אפנען איהם באלד דיא אויגען, ער זעהט, ערקאנט זיין טעות, אנטלויפט ער פון שד, אונד ראטעוועט זיין נשמה, דא זאל ניט פארפלעקט ווערען, און נאך מדות טובות, וואס איך קאן זייא דא ניט שרייבען, קאן דער קלוגער לעזער אפלערנען פון דעם ספור...

שש"י

אמאל איז רבי ישראל בעש"ט געקומען אין טארנאפאל, האט איינער פון זיינע מתנגדים געוואלט מאכען א שפאס פון איהם, דער לץ האט געוואוסט דאס רבי ישראל בעש"ט עסט קיינע פלייש שידען ער אליין איז בודק די געקוילעטע בהמה, זיין בדיקה איז געווען אזויא! וויא דער שוחט האט געקוילעט דעם אכס אדער א שעפס, פלעגט ער עפענען די בויך אונ רבי ישראל בעש"ט פלעגט זיין האנד אריינשטעקען אינעווייניג, אטאפ געבען די לונג אונ האט געזאגט כשר, אדער ניט כשר*).

פרייטאג אין דער פריה האט דער שוחט געקוילעט א שעפס, רבי ישראל בעש"ט האט בודק געווען, וויא זיין שטייגער פלעגט זיין, אונ האט געזאגט, כשר אונ באלד אוועקגעגאנגען:

דער שוחט איז אריינגעגאנגען אין שטוב ווארטען ביז מען וועט אפשינדען דעם פעל פון שעפס, וועט ער נאכדעם בודק זיין:

דערווייל איז געקומען יענער לץ, ער האט ארויסגענומען דעם לונג אונ מיט א קוילעכדיגען שטיק אייזען האט ער דורכגעבויערט אלעכעל אונ האט דעם לונג צוריק אריינגעלייגט אין שעפס:

דער שוחט האט פון קיין זאך ניט געוואוסט ער האט בודק געווען דעם שעפס אונ ער האט געפונען אלעכיל אין לונג, האט ער געווארט ביז רבי ישראל בעש"ט איז געקומען, דער שוחט האט איהם געוויזען די לעכיל אין לונג, רבי ישראל בעש"ט האט נור בעטראכט אונ נאכדעם האט ער געזאגט, „כשר, פון די שעפס זאל מען קאכען פאר מיר לכבוד שבת":

דער שוחט האט גענומען דעם לונג, אונ אוועקגעטראגען צום רב, ער זאל מיט זיינע אויגען זעהען, די לעכיל, אונ ער האט איהם ערצעהלט וויא רבי ישראל בעש"ט האט פריהער בודק געווען אונ האט געזאגט כשר. אונ נאכדעם אז ער האט געזעהען די לעכיל האט ער קיין חרטה ניט געהאט אונ האט נאך אמאל געזאגט כשר, אונ אז איך האב איהם געבעטען: ער זאל גוט בעטראכטען די לעכיל אין לונג, האט ער געענטפערט: דאס איז א משוגעת. אט פון די שעפס וויל איך עסען:

דער רב איז זייער שטארק נתפעל געווארען, ער האט זיך זייער געוואונדערט צוא הערען אז דער בעש"ט האט „כשר" געמאכט „א טרפה" שעפס, עס איז געווארען ותהום כל העיר, די גאנצע שטאדט האט דערפון גערעדט, אלע האבען געזאגט אז רבי ישראל בעש"ט וועט היינטיגען שבת עסען טרפה פלייש:

דער רב האט ניט געוואלט, ער האט באלד צוזאמענגערופען די ראשי

הקהל

---

*) דיא גרויסע מענשען היטען זיך ארויסצוריידען פון זייער מויל דיא ווערטער „טרפה" „טמא", וויא זאגען דעם היפך דערפון „ניט כשר" „ניט טהור", יזל"ם:

הַקָהָל. זִיךְ אַ עֵצָה הַאלְטֶען וָואס פַאר אַבְזִיון צוּא מַאכֶען דֶעם בעש"ט:

דִיא פְּנֵי הָעִיר הָאבֶּען זִיךְ בַּאלְד פַארְזַאמֶעלְט צוּם רָב אִין שְׁטוּב, בַּאקְלֶעהְרֶען אוּנ בֶּעשְׁטִימֶען דִיא שְׁטְרָאף פַאר רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט:

אֵיינֶער פוּן זַיינֶע גוּטֶע פְרַיינְד, אִיז גֶעקוּמֶען צוּא אִיהם עֶרְצֵיילֶען מִכֹּחַ דִיא אֲסִיפָה...

– דַארְף אִיךְ אָבְּקוּמֶען פַאר אַמְשׁוּגָענֶעם? – הָאט רַבִּי יִשְׂרָאֵל גֶעעֶנְטְפֶערְט – קָאן אִיךְ אָפְּהַאלְטֶען אַלֶע מְשׁוּגָעִים וָואס וֶועלֶען מַאכֶען לֶעבֶּעלֶעךְ אִין אַלוּנְג נָאךְ דֶער שְׁחִיטָה? אִיךְ הָאבּ אַגוּטֶען טַאפּ גֶעגֶעבֶּען דֶעם לוּנְג, דֶעמָאלְט אִיז דָארְטֶען נִיט גֶעוֶוען קֵיין לֶעבֶעל, נָאכְדֶעם אַז אַמְשׁוּגָעגֶער מַאכְט אַלֶעבֶּעל אִין לוּנְג, וֶועל אִיךְ דֶערְפַאר הָאבֶּען בִּזְיוֹנוֹת פוּן רָב אוּנ פוּן רָאשֵׁי הַקָהָל? גֵיין דָאס גְלוֹיבּ אִיךְ נִיט, דֶער אֱמֶת וֶועט זִיךְ בֶּעוַוייזֶען וֶוער עֶס הָאט רֶעכְט, אִיךְ אָדֶער זַייא:

דֶער לֵץ וָואס הָאט גֶעמַאכְט דִיא לֶעבֶּעל אִין לוּנְג, וָואס צוּא לִיבּ דֶעם אִיז גֶעוָוארֶען דֶער רַעשׁ. יֶענֶער לֵץ אִיז בַּאלְד בֶּעשְׁטְרָאפְט גֶעוָוארֶען, עֶר אִיז גֶעוָוארֶען מְשׁוּגָע אָבֶּער שְׁטַארְק מְשׁוּגָע. דִיא שְׁטִיק אַייזֶען מִיט וֶועלְכֶע עֶר הָאט גֶעמַאכְט אִין לוּנְג דִיא לֶעבֶּעל הָאט עֶר גֶעהַאלְטֶען אִין הַאנְד, עֶר אִיז אַרַייגְגֶעלָאפֶען צוּם רָב אוּנ עֶר הָאט גֶעזָאגְט צוּא אַלֶעמֶען, אַט מִיט דֶעם זֶעלְבִּיגֶען קַאלֶעבְּדִיגֶען שְׁטִיק אַייזֶען וָואס אִיךְ הָאבּ גֶעמַאכְט אַלֶעבֶּעל אִין לוּנְג, וֶועל אִיךְ מַאכֶען בַּייא אַייךְ לֶעבְּלֶעךְ אִין קָאפּ:

זַייא הָאבֶּען בַּייא אִיהם צוּגֶענוּמֶען דֶעם אַייזֶען אוּנ גֶעמָאסְטֶען דִיא לֶעבִּיל אִין לוּנְג, הָאבֶּען זַייא גֶעזֶעהֶען דָאס דִיא לֶעבֶּעל אִין לוּנְג אִיז אַזוֹיא גְרוֹיס אַקוּרַאט וִויא דִיא גְרֶעבּ פוּן אַייזֶען, דֶעמְּטְמָאל הָאבֶּען זַייא דֶערְקָאנְט דִיא הֵיילִיגְקֵייט פוּן רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט אוּנ זַייא הָאבֶען אָנְגֶעפַאנְגֶען צוּא גְלוֹיבֶּען אַז עֶר אִיז אַנֶעטְלִיכֶער מַאן...

דֶער לֵץ אִיז אַלַאנְגֶע צַייט גֶעוֶוען מְשׁוּגָע, נָאכְדֶעם הָאט רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט גֶעהַאט אוֹיף אִיהם רַחֲמָנוֹת, הָאט עֶר אִיהם גֶעזוּנְד גֶעמַאכְט:

כח) דֶעם בעש"ט'ס גֶעלֶעכְטֶער:

עֶס הָאט אַמָאל גֶעטְרָאפֶען פְרַייטָאג צוּנַאכְט אִיז רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט מִיט אַלֶע זַיינֶע תַּלְמִידִים זַיינֶען גֶעזֶעסֶען בַּיים טִישׁ. דֶער בעש"ט בַּאלְד נָאךְ קִידוּשׁ הָאט עֶר גֶעלַאכְט מִיט אַלֶע זַיינֶע קְרֶעפְטֶען:

דִיא תַּלְמִידִים הָאבֶּען מוֹרָא גֶעהַאט צוּא פְרֶעגִין פַאר וָואס עֶר לַאכְט, זַייא הָאט זִיךְ גֶעדוּכְט אַז עֶר לַאכְט אוּמְזַאנְסְט, זַייא הָאבֶּען קֵיין אוּרְזַאכֶע נִיט גֶעזֶעהֶען פַאר וָואס עֶר דַארְף לַאכֶען:

אִין אַוַוייל שְׁפֶּעטֶער הָאט עֶר נָאךְ אַמָאל גֶעלַאכְט, עֶס הָאט לַאנְג נִיט

נעדויערט

גֶעדוֹיעֶרְט הָאט עֶר אַדְרִיטֶען מָאל גֶעלַאכְט:

זַיינֶע אַלֶע תַּלְמִידִים הָאבֶּען זִיךְ דַארִיבֶּער זֵייעֶר גֶעוואוּנְדֶערְט, וַוייל זֵייא הָאבֶּען פוּן אִיהם קֵיין מָאל נִיט גֶעזֶעהֶען אַזַא זַאךְ:

דֶער שְׁטֵיינֶער פוּן בעש"ט איז גֶעוֶוען. דָאס נָאךְ הַבְדָלָה פְלֶעגְט עֶר פַארְדְרֵייבֶערֶען אַלוּלְקֶע, אוּנ זַיין תַּלְמִיד הָרַב ר' זְאֵב קִיצֶעס פְלֶעגְט אַרֵיינְגֵיין צוּ אִיהם אִין חֶדֶר אוּנ פְרֶעגֶען אַלֶעס וָואס דִיא תַּלְמִידִים הָאבֶּען דֶעם גַאנְצֶען שַׁבָּת נִיט פַארְשְׁטַאנֶען עֶר זָאל זֵייא עֶרְקְלֶעהְרֶען:

— זָאגְט מִיר רַבִּי — הָאט ר' זְאֵב קִיצֶעס גֶעפְרֶעגְט — פַאר וָואס הָאט אִיר נֶעכְטֶען דְרַייא מָאל גֶעלַאכְט? דָאס איז גֶעוֶוען נִיט נָאר גְלַאט אַזוֹיא אוּמְזִיסְט...

— מָארְגֶען וֶועל אִיךְ אֵייךְ וַוייזֶען פַאר וָואס אִיךְ הָאבּ גֶעלַאכְט — הָאט דֶער בעש"ט גֶעעֶנְטְפֶערְט, וֶועט אִיהר זֶעהֶען אַז אִיךְ הָאבּ בֶּעדַארְפְט לַאכֶען:

דֶער שְׁטֵיינֶער פוּן בעש"ט פְלֶעגְט זַיין אַז אַלֶע מָאל נָאךְ הַבְדָלָה פְלֶעגְט עֶר פָאהְרֶען שְׁפַּאצִירֶען הִינְטֶערִין שְׁטָאדְט, עֶר הָאט דֶעם מָאל בַּאפוֹילֶען זַיין קוּטְשֶׁער עֶר זָאל שְׁפַּאנֶען דִיא גְרוֹיסֶע קַארֶעטֶע. דֶער בעש"ט הָאט מִיטְגֶענוּמֶען אַלֶע זַיינֶע תַּלְמִידִים זֵייא זַיינֶען דִיא גַאנְצֶע נַאכְט גֶעפָאהְרֶען, אָהן צוּא ווִיסֶען וואוּהִין זֵייא פָאהְרֶען.

אִין דֶער פְרִיה זַיינֶען זֵייא גֶעקוּמֶען אִין דֶער גְרוֹיסֶע שְׁטָאדְט קָאזְעְנִיץ, אִיז דֶער בעש"ט אַרֵיינְגֶעפָאהְרֶען צוּם פַּרְנָס חֹדֶשׁ:

אִין גַאנְץ שְׁטָאדְט אִיז גֶעוָוארֶען אַגְרוֹיסֶער רַעשׁ, יֶעדֶער הָאט גֶערֶעדְט פוּן בעש"ט. וַוייל דֶענְסְטְמָאל אִיז עֶר שׁוֹין גֶעוֶוען מִיט אַגְרוֹיסֶען נָאמֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט, פִיעל זַיינֶען גֶעקוּמֶען זֶעהֶען זַיין הֵיילִיגֶען לִיכְטִיגֶען פָּנִים:

אַז רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט הָאט אָבְּגֶעדַאוֶוענְד, הָאט עֶר גֶעזָאגְט צוּא דֶעם פַּרְנָס חֹדֶשׁ, אִיךְ פֶערְלַאנְג פוּן אֵייךְ דָאס אִיהר זָאלְט שִׁיקֶען רוּפֶען ר' שַׁבְּתַי דֶעם אַייְנְבִּינְדֶער:

— וָואס דַארְפְט אִיהר דֶעם אַלְטֶען מַאן? — הָאט דֶער פַּרְנָס חֹדֶשׁ גֶיעֶנְטְפֶערְט בַּייא אוּנְז אִין שְׁטָאדְט הַאלְט מֶען אִיהם אֲפִילוּ פַאר אַפֵיינֶעם מֶענְשֶׁען, נוּר לֶערְנֶען קָאן עֶר נָאר נִיט, פַאר אֵייךְ רַבִּי אִיז אַקְלֵיינֶער כָּבוֹד צוּא שִׁיקֶען רוּפֶען אַזַא פְּרָאסְטֶען מֶענְשֶׁען:

— אִיךְ הָאבּ אִיהם גַאנְץ נֵייטִיג — הָאט רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט גֶעזָאגְט אִיךְ מוּז מִיט אִיהם רֵיידֶען:

אַשְׁלִיחַ מְיוּחָד אִיז גֶעגַאנְגֶען אִיהם רוּפֶען מִיט זַיין וַוייבּ צוּזַאמֶען, אַזוֹיא הָאט רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט פַארְלַאנְגְט. ווִיא זֵייא זַיינֶען גֶעקוּמֶען הָאט דֶער בעש"ט גֶעזָאגְט צוּא אִיהם: שַׁבְּתַי דֶערְצֵייל פַאר אוּנְז, אַלֶע זָאלֶען הֶערֶען, וָואס דוּא הָאסְט גֶעטְהָאן פְרֵייטִיג צוּא נַאכְט. נוּר דֶעם אֱמֶת זָאלְסְט דוּא זָאגֶען, קֵיין זַאךְ נִיט פַארְלֵייקְענֶען — דִיא תַּלְמִידִים אוּנ דֶער פַּרְנָס חֹדֶשׁ זַיינֶען צוּגֶעגַאנְגֶען

נענטער

געגטער כּדי זייא זאָלען הערען וואס שבּתי וועט ערציילען:

– איך וועל אייך ליבּער רבּי אַלץ ערצעהלען – האט ר׳ שבּתי געענטפערט, אויב איך האָב חלילה געזינדיגט וועט איהר מיר אַרויסגעבען אתשובה. פון דער צייט וואס איך האב חתונה געהאַט האָב איך פַּארדינט פון איינבּינדערייא, דיא געשעפטען זיינען אַמאל געווען זייער גוט, פלעג איך אַלע דאָנערשטאג איינקויפען אַלץ אויף שבּת, חלה, פיש, פליישׁ, ליכט, א. ז. וו. פרייטאג צעהן אין דער פריה האָב איך מעהר ניט געאַרבייט איך פלעג אַוועק גיין אין קלויז, דאָרטען האָב איך געזאָגט שיר השירים אונ תּקוני שבּת, איך פלעג בּלייבען אין קלויז בּיז בּייא נאַכט נאָכ׳ן דאַווענען, אַזויא האָב איך מיך נוהג געווען בּיז מיינע עלטערע יאָהרען, יעטצט האָב איך מעהר קיינע קרעפטען צוא האַרעווען, איך קען כּמעט גאָר ניט פאַרדינען, דאָנערשטאג קאָן איך שוין ניט אַיינקויפען אויף שבּת, נור דיא מצוה וואָס איך פלעג אַלע מאל טהון, נעמליך פרייטאג צעהען אַזייגער אין דער פריה אַוועקגיין אין בּית המדרש, האָב איך אַלע מאל מקיים געווען. דעם פערגאַנגענעם פרייטאג צען אין דער פריה האָב איך קיין פּרוטה געהאַט צוא געבען מיין ווייב אויף שבּת, אונ איך האָב קיין מראה מקום ניט געהאַט וואו צוא געהמען געלד אפילו אויף חלה צוא קויפען, בּעטען אַנדבה קאָן איך ניט, איך האָב קיין מאל ניט געבעטען פון אַמענשין ער זאָל מיר העלפען, נור בּייא דעם רבונו של עולם. אונ אַז איך האָב געזעהען דאָס נאָט וויל מיר גאָר ניט געבען אויף שבּת, מסתּמא דאַרף איך ניט. איז בּייא מיר געבּליבען דער הסכם בעסער וועל איך פאַסטען דעם שבּת, איידער בּעטען נדבות, הילף פון לייטען, נור איך האָב מורא געהאַט, טאָמער וועט מיין אַלטע ווייב זיך ניט קענען איינהאַלטען, זיא וועט דערציילען דיא שכנים, וועלען זייא איהר געבען חלה, אונ אַנדערע מאכלים, האָב איך איהר געבעטען אַז זיא זאָל פון קיין מענשען גאָר ניט נעהמען, זיא האָט מיר צוגעזאָגט אַזויא צוא טהאָן, איך וויים אָבער אַז אונזערע יודען זיינען הייליגע אונ גרויסע בּעלי צדקות, האָב איך געקלערט טאָמער וועלען זייא פאַרשטיין אַז איך האָב אויף שבּת גאָר נישט, וועלען זייא מיין ווייב שטאַרק בּעטען צוא נעהמען חלה א. ד. ג. האָב איך איר בּעשוואָרען אונ גענומען בּיי איר אַתּקיעת כּף דאָס זיא זאָל פון קיינעם גאָר נישט נעהמען, פאַר מיין אַוועקגעהען אין בּית המדרש האָב איך געזאָגט צוא מיין ווייב דאָס היינט בּייא נאַכט וועל איך קומען אַהיים שפּעטער וויא אַלע פרייטאג צוא נאַכט, ווייל איך האָב מורא טאָמער געהענדיג פון בּית המדרש וועט איינער פרעגען פאַר וואָס בּרענט בּייא מיר קיין ליכט, וואָס וועל איך איהם קענען ענטפערען, ? וועל איך דערפאַר אָפּוואַרטען אין בּית המדרש בּיז אַלע וועלען שוין זיין געקומען צוא זיך אַהיים, נאָכדעם וועל איך קומען צוא

הויז

הויז און מיר ביידע וועלען מקבל באהבה זיין אלעס וויא גאט וויל:

אז איך בין אוועקגעגאנגען אין בית המדרש האט מיין אלטעצקע אויפגעראמט דיא שטוב לכבוד שבת, האט זיא געפונען א אלטען יאקעל וואס זיא האט איהם שוין פון לאנג אן געזוכט, אין יאקעל זיינען געוועזן זילבערנע קנעפליך איינגענייט אונ פון אויבען מיט גאלד וויא דיא פארצייטיגע ווייבער פלעגען טראגען, זיא האט דאס באלד פארקויפט, אונ פאר דיא געלד האט זיא געקויפט גרויסע ליכט. ווייל איך האב איהר געזאגט דאס איך וועל קומען שפעט, זיא האט אויך געקויפט חלה פיש פלייש, אונ אביסעל געלד איז איהר נאך איבערגעבליבען אויף נאך שבת:

שפעטליך ביוא דער נאכט בין איך געגאנגען פון בית המדרש אהיים, איך האב פון ווייטען געזעהען דאס ביוא מיר צוא הויז ברענען גרויסע ליכט, האב איך געזאגט צוא זיך אליין: מיין אלטע האט זיך ניט געקאנט אפהאלטען פון נעהמען אנדבה, איך בין געקומען אהיים האב איך געפונען געגרייט אטיש מיט פיל גוטעס, ווין אויף קידוש, איך האב ניט געוואלט פארשטערין דעם שבת, האב איך מיר שטארק אפגעהאלטען ניט צוא ריידען דערפון, איך האב געענדיגט דעם קידוש, האט זיא פארשטאנען אז איך בין ניט אזויא פריילך וויא אלע מאל, האט זיא צוא מיר געזאגט: דוא געדיינקסט אז אלאנגע צייט האב איך געזוכט מיין אלטען יאקעל מיט דיא זילבערנע קנעפ, היינט אין דער פריה וויא דוא ביסט אוועקגעגאנגען אין בית המדרש האב איך איהם געפונען, דיא קנעפ האב איך פארקויפט אונ פאר דאס געלד געמאכט שבת:

פון גרויס שמחה האב איך געוויינט, אונ איך האב געדאנקט אונ געלויבט צוא השם יתברך וואס איך האב זוכה געוועזן צוא מאכען שבת אהן דיא הילף פון אבשר ודם, דיא התפעלות איז ביוא מיר אזויא גרויס געווארען אז איך האב מיין אלטעצקע גענומען פארן האנד אונ מיר האבען אהיפשע ווילע געטאנצט, נאכדעם אז איך האב אפגעגעסען דיא זופ, האב איך מיט איהר נאך אמאל געטאנצט, אונ נאך דיא צימעס האבען מיר אדריטען מאל גיטאנצט, אויב איך האב דערמיט געזינדיגט, ביטע איך פון מיין רבי'ן, איהר זאלט מיר געבען אתשובה, אונ וואס איהר וועט מיר באפעלען וועל איך אייך פאלגען, נור איין גאט ווייסט דעם אמת אז מיין כוונה איז געוועזן צוא לויבען אונ דאנקען גאט פאר דיא חסד וואס ער טהוט מיט מיר:

– געלויבט מיר – האט דער בעש"ט געזאגט צוא זיינע תלמידים – אז גאנץ פמליא של מעלה האבען געלאכט אונ געטאנצט וויא ער מיט זיין ווייב, דערפאר האב איך מיך אויך ניט געקאנט איינהאלטען פון לאכען אלע דרייא מאל:

קומט אַהער גֶעהֶנטֶער! – הָאט רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט גֶעזָאגְט צום אַיינְבִּינְדֶער מִיט זַיין ווייב – זָאגְט מִיר וָואס ווילְט אִיהר בֶּעסֶער, וָוערֶען פון הַיינְט אָן רַייך, לֶעבֶּען אִין עֲשִׁירוּת אונ כָּבוֹד, אָדֶער הָאבֶּען אַזָאהְן אוֹיף אַיְיעֶרֶע עֶלְטֶערֶע יָאהְרֶען?

וויא לַאנְג נָאךְ קֶענֶען מִיר לֶעבֶּען? – הָאבֶּען זֵייא גֶעעֶנְטְפֶערְט – מִיר זַיינֶען שׁוֹין ב"ה צוּא אַכְצִיג יָאהְר אַלְט, אוּנ מִיר הָאבֶּען קֵיין מָאל נִיט גֶעהַאט אַקִינְד, ווָאלְט אִיךְ ווֶעלֶען הָאבֶּען אַזָאהְן:

– אִיבֶּער אַיָאהְר אִין דֶער צַייט – הָאט דֶער בעש"ט גֶעעֶנְטְפֶערְט – ווֶעט אִיהר הָאבֶּען אַזָאהְן, אִיךְ ווֶעל קוּמֶען צוּא אַיךְ בֶּענְטְשֶׁען אַייעֶר זָאהְן אונ אִיךְ ווֶעל זַיין סַנְדֶק, אִיהְר זָאלְט אִיהם אַנָאמֶען גֶעבֶּען יִשְׂרָאֵל אַזוֹיא וויל אִיךְ:

אַזוֹיא אִיז גֶעווֶען, אִיבֶּער אַיָאהְר הָאט זֵיא גֶעבָּארֶען אַזָאהן דָאס אִיז דֶער רַב הַמַּגִּיד פון קָאזֶעניץ דֶער מְחַבֵּר פון „עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל" וָואס מִיט אִיהְם הָאט גֶעקְלוּנְגֶען אַגְרוֹיסֶע שְׁטִיק ווֶעלְט, עֶר אִיז גֶעווֶען אַצַדִּיק תָּמִים זַיין זְכוּת זָאל אוּנְז בַּייִשְׁטֵיין אָמֵן וְאָמֵן:

כט) דיא שְׁרֶעקְלִיכֶע דִין תּוֹרָה.

וואוּ הִין פָאהְרְט אִיהר? – הָאט דֶער קְרֶעטְשְׁמֶער גֶעפְרֶעגְט – אֶפְשַׁר ווילְט אִיהר דָא בְּלֵייבֶּען אוֹיף שַׁבָּת?

– נֵיין – הָאט רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט גֶעעֶנְטְפֶערְט – אוֹיף שַׁבָּת מוּז אִיךְ קוּמֶען אִין בֶּערְלִין.

– אִיהר לַאכְט פון מִיר – הָאט דֶער קְרֶעטְשְׁמֶער גֶעזָאגְט – פון דַאנֶען בִּיז בֶּערְלִין אִיז ווייט הוּנְדֶערְט מַייל אונ יֶעצְט אִיז דָאנֶערְשְׁטָאג בַּייא נַאכְט, ווֶען אִיהְר וואלְט גֶעפְלוֹיגֶען אוֹיף אַ נָאדְלֶער ווָאלְט אִיהר אוֹיךְ נִיט קוּמֶען אִין בֶּערְלִין אוֹיף שַׁבָּת:

– מַיין פֶערְדֶעל – הָאט רַבִּי יִשְׂרָאֵל בעש"ט גֶעעֶנְטְפֶערְט – לוֹיפְט פִיעל שְׁנֶעלֶער וויא אַנָאדְלֶער פְלִיהְט, אִיךְ מוּז קוּמֶען אוֹיף שַׁבָּת אִין בֶּערְלִין, דֶען אִיךְ מוּז זַיין אוֹיף אַחֲתוּנָה בַּייא אַגְרוֹיסֶען גְבִיר אונ עֶס דַארְף זַיין אַשְׁרֶעקְלִיכֶע דִין תּוֹרָה:

דֶער קְרֶעטְשְׁמֶער הָאט אִיהם אָנְגֶעקוּקְט מִיט גְרוֹיס פַארְווּאוּנְדֶערוּנְג. נוּר עֶר הָאט זִיךְ גֶעווָאלְט אִיבֶּערְצַייגֶען זֶעהֶען מִיט זַיינֶע אוֹיגֶען דֶעם גְרוֹיסֶען אִיבֶּערְנַאטִירְלִיכֶען ווָאוּנְדֶער. דַארוּם הָאט עֶר גֶעזָאגְט צוּם בעש"ט, טְהוּט מִיר אַטוֹבָה אונ נֶעהְמְט מִיךְ מִיט אִין בֶּערְלִין, דֶען אִיךְ הָאבּ זֵייעֶר נֵייטְהִיג דָארְטֶען צוּא קוּמֶען:

– גוּט – הָאט רַבִּי יִשְׂרָאֵל גֶעעֶנְטְפֶערְט – פָאהר מִיט מִיר, וֶועסְט

דארטען

דארטען זעהען אגרויסע וואונדערליכע אונ אשרעקליכע דין תורה:

אויף מארגען, פרייטאג אין דער פריה האט רבי ישראל זיך געשטעלט דאוונען, עס געדויערט עטליכע שעה, דער נאך האט ער זיך געזעצט עסען, ער האט זיך גאר ניט געאיילט:

– איהר דארפט דאך פאהרען נאך הונדערט מייל – האט דער קרעטשמער געזאגט – וואראום פארברייננט איהר דא איבעריגע צייט:

– נישט קשה – האט דער בעש"ט געענטפערט – מיר וועלען דארטען קומען אקוראד צוא דיא בעשטימטע צייט, ריידענדיג האט ער באפוילען זיין קוטשער ער זאל שפאנען זיין פערד:

רבי ישראל בעש"ט מיט דעם קרעטשמער האבען זיך געזעצט אין וואגין, דער בעש"ט האט זיין האנד ארויפגעלייגט הינטען אויף דעם פורמאן, עס האט געדויערט נישט מעהרער וויא אכטצעהן מינוטען זיינען זייא געקומען אין בערלין, אונ רבי ישראל איז אריינגעפאהרען אין אהאטעל ניט ווייט פון דיא חתונה:

אין שטאדט איז געווארען אגעשרייא אז בייא דעם גביר האט דיא כלה געחלשת אונ קיין דאקטער קאן איהר ניט אויף וועקען, זייא רעכענען איהר אזויא נוט וויא געשטארבען:

דער קרעטשמער וואס איז געקומען מיט דעם בעש"ט אין בערלין איז אוועקגעלאפען צום גביר ער האט געפונען וויא דיא כלה ליגט וויא אגעשטארבינע אונ דער גביר געהט ארום אין זאלל הין אונ הער ברעכט מיט זיינע הענד, וויינט אונ קלאגט. האט דער קרעטשמער געזאגט איהם: איהר זאלט וויסען אז היינט בין איך געקומען אהער מיט אגרויסען בעל מופת, אין אכצעהן מינוט זיינען מיר אפגעפאהרען הונדערט מייל: פאלגט מיר שיקט איהם רופען וועט ער געוויס ראטעווען אייער טאכטער, דען ער האט דאס בכח צו טהאן:

וויא דער גביר האט דאס דער הערט איז ער געלאפען צום בעש"ט, בייא איהם געבעטען רחמים ותחנונים, ער זאל געהען מיט איהם ראטעווען זיין געחלשתע טאכטער דיא כלה וואס דארף באלד געהען צוא דער חופה:

רבי ישראל בעש"ט איז מיט איהם געגאנגען ער האט אקוק געגעבען אויף דער כלה, האט ער געזאגט, שנעל טהוט איהר אן אין תכריכים אונ פיהרט איהר אוועק אויף דעם בית עולם, גראבט אויס אקבר אונ לייגט איר אין קבר, איך וועל דערבייא זיין, צווייא קרעפטיגע מענשען זאלען שטיין בייא דעם קבר. וויא זייא וועלען באמערקען אויף איהר פנים אפארענדערונג זאלען זייא איהר באלד ארויסחאפען פון קבר, פארגעסט ניט מיט צוא נעהמען איהרע חתונה קליידער איהר וועט איהר באלד נאכדעם אנטהון איהרע חופה קליידער אונ פיהרען מיט מזל צוא דער חופה:

דער

דער גביר האט אלץ געטהאן וויא רבי ישראל בעש"ט האט איהם בעפוילען, אגרויסע פובליקע זיינען מיט געגאנגען אויף דעם בית עולם. זעהען די וואונדער וואס רבי ישראל בעש"ט וועט וויזען, זיא איז אין קבר געלעגען אפערטיל שעה, די גאנצע צייט האט רבי ישראל בעש"ט זיך אנגעלענט אויף זיין שטעקען אונ געקוקט אויף איהר, ער האט גערעדט מיט זיין טויל אזעלכע ווערטער וואס קיינער האט זייא ניט פארשטאנען, אין פופצעהן מינוט ארום האט די כלה בעקומען אפארב אין איהרע באקען, האט דער בעש"ט אוואונק געגעבען צוא די צווייא מענשען האבען זייא איהר ארויס געהאפט פון קבר אונ דער בעש"ט האט איהר אשטופ געטהאן אונ געזאגט: גייא שנעלער צוא דער חופה:

זייא האבען איהר באלד אויסגעטאן די תכריכים, אנגעצוינען די חופה קליידער אונ איהר אוועקגעפיהרט אהיים צוא דער חופה:

רבי ישראל בעש"ט האט מסדר קדושין געווען, וויא די כלה האט דערהערט זיין קול, האט זיא אויפגעהויבען דעם דעקטוך פון פנים. זיא האט אויף איהם אקוק געגעבען אונ אגעשרייא געטהון, אט דאס איז דער מענש וואס האט מיר מציל געווען פון טויט. רבי ישראל האט איהר בעפוילען זיא זאל שווייגען:

נאך דער חופה האט די כלה ערציילט די גאנצע מעשה וואס מיט איהר האט געטראפען: דער גביר איהר חתן האט געהאט אווייב. אז זיא איז קראנק געווארען האט זיא בייא איהם אונ בייא איהר די כלה גענומען אתקיעת כף דאס נאך איהר טויט טארין זייא ביידע ניט התונה האבען, דען די כלת האט זיך אין דאס הויז ערצויגען אלעם פלימעניצע פון די גבירה, האט די גבירה ניט פארגונען איהר פלימעניצע מיט איהם חתונה צוא האבען. יעטצט אז זייא האבען עובר געווען דעם תקיעת כף האט די טויטע געוואלט הרגענען איר האבען זייא ביידע געהאט אדין תורה פאר דעם בעש"ט. אין יענער צייט וואס זיא איז געלעגען אין קבר, האט דער בעש"ט אויסגעהערט ביידענס טענות נאכדעם האט ער געפסקנת דאס דער גביר מיט זיין כלה האבען רעכט, דעם תקיעת כף האבען זייא איהר געגעבען נור איר צוא בערוהיגען אונ רבי ישראל בעש"ט האט אנגעטריען אויף די טויטע ווייבעל. ער האט צוא איר אזויא געזאגט: וואס האלטסט דוא אויף די כלה? זיא דארף געהען צוא דער חופה:

– יעטצט – האט די כלה געזאגט – אז איך האב געהערט וויא ער איז מסדר קדושין, האב איך זיין קול דערקאנט:

רבי ישראל בעש"ט האט דארטען געהאלטען שבת אונ באלד נאך שבת איז ער אוועקגעפאהרען, דער גביר אונ די גאנצע שטאדט האבען איהם גרויס כבוד געגעבען:

ל) דער וואונדערליכער שטארבען.

עס איז געקומען דיא צייט וואס דער שו"ב האט בעדארפט שטארבען. ער איז פאר זיין הסתלקות געווען געזונד וויא אלע מאל, נור ער האט געוואוסט דעם טאג, דיא שעה און די רגע וואס ער דארף זיך געזעגנען מיט דער וועלט:

– העער צו - האט ער געזאגט צו זיין ווייב–געה שנעל אין שטאדט און זאג דיא גבאים פון חברה קדישא: זייא זאלען קומען צו מיר שטעהען בייא מיין יציאת הנפש. און זיי זאלען מיר אוועקפיהרען אין שטאדט אויף דעם בית הקברות. לויף וואס גיכער דען דיא צייט איז קורץ:

זיין ווייב האט געוואוסט אז ער איז א קדוש וטהור און א געטליכער מאן, אז ער זאגט מסתמא ווייסט ער וואס ער רעדט. האט זיא איהם געפאלגט און איז אוועקגעלאפען אין שטאדט געבראכט פון דארט גאנץ „חברה קדישא":

זייא זיינען געקומען צום שו"ב האבען זייא איהם ניט געפונען:

– וואו איז דער נוסם! ? – האבען זייא געפרעגט – ער וועט באלד קומען – האט דעם שו"ב'ס ווייב געענטפערט – ער האט מיר געשיקט אין שטאדט אייך מודיע זיין, אז ער דארף באלד שטארבען און אליין איז ער אויף אווייליגקע אוועקגעגאנגען:

– דוא בינסט משוגע און דיין מאן איז משוגע – האבען דיא שמשים יך געזאגט מיט כעס – דוא האסט אונז אפגענארט און מטריח געוועזן אונז געמאכט צוא קומען פון שטאדט אהער, דיין מאן איז דאך געזונד:

וויא זייא האבען זיך אנגעהויבען שטארקער צוא בייזערן, איז דער שו"ב אריינגעקומען אין זיין האנד האט ער געהאלטען אביסעל שטרויא און זיין פנים איז געוועזן רויט וויא אפייער, דיא גבאים מיט דיא שמשים פון ח"ק האבען זיך ערשראקען אויף איהם אקוק צוא טהאן:

רבותי – ! – האט דער שו"ב געזאגט – כל ימי בין איך געוועזן אנסתר, איך האב מיר פאר מענשען ניט ארויסגעוויזען ווער איך בין און וואס איך טהוא יעצט איז געקומען דיא צייט וואס איך מוז אוועקגיין אויף דעם עולם האמת פערלאנג איך פון אייך דאס באלד נאך מיין הסתלקות, זאלט איהר בריינגען פון שטאדט א ערך הונדערט ת"ח מיט פאפיר, טינט און פעדערין און וויא לאנג איך וועל ליגען אויף דער ערד, איידער איהר וועט מיר אנטאן דיא תכריכים, זאלען דיא הונדערט מענשען אפשרייבען (קופירין) מיינע כתבים וועלכע ליגען פארשלאסען אין מיין קאסטען, נור אז איהר וועט באמערקען אפאר-ענדערונג אויף מיין פנים זאהלט איהר מעהר פון מיינע כתבים ניט קופירען:

מעהר האט ער מיט זייא ניט גערעדט, ער האט דיא ביסעל שטרויא איסגעשפרייט אויף דער ערד, און זיך אויף זייא געלייגט, מיט זיינע ליפען

הָאט עֶר גֶערֶעדְט וָואס קֵיינֶער הָאט נִיט פַארְשְׁטַאנֶען, זַיין פָּנִים הָאט גֶעשַׁיינְט וִויא דִיא לִיכְטִיגֶע זוּנְן אוּנ אִיז גֶעשְׁטָארְבֶּען:

דִיא גַבָּאִים הָאבֶּען בַּאלְד גֶעשִׁיקְט אַמֶענְשֶׁען אִין שְׁטָאדְט עֶר הָאט גִיבְּרַאכְט הוּנְדֶערְט ת״ח מִיט טִינְט פֶּעדֶערֶען אוּנ פַּאפִּיער. זֵייא זַיינֶען בַּאלְד גֶעקוּמֶען זִיךְ גֶעזֶעטְצְט קוּפִּירֶען דִיא כְּתָבִים וִויא לַאנְג עֶר אִיז גֶעלֶעגֶען אוֹיף דֶער עֶרְד, נָאכְדֶעם וִויא זֵייא הָאבֶּען פִּיל כְּתָבִים קוּפִּירְט, הָאבֶּען זֵייא בַּאמֶערְקְט אוֹיף זַיין פָּנִים אַגְרוֹיסֶע פַארְעֶנְדֶערוּנְג. אוּנ דֶער קַאסְטֶען וואו דִיא כְּתָבִים זַיינֶען גֶעלֶעגֶען הָאט זִיךְ פַארְשְׁלָאסֶען, הָאבֶּען זֵייא דֶעם שו״ב מַסְפִּיד גֶעוֶוען, אַוֶועקְגֶעפִיהְרְט אִיהם אִין שְׁטָאדְט אוּנ מְקַבֵּר גֶעוֶוען אוֹיף דֶעם בֶּעסְטֶען אוּנְד שֶׁענְסְטֶען אָרְט:

* * *

תֹּכֶן הָעִנְיָנִים

(אינהאלטס פערצייכנים)

א) די הייליגע גדאנקען ... 3
א) ערשטער משל.
ג) צוויטער משל. ... 5
ד) דער דריטער משל. ... 6
ו) דער פינפטער משל.
ז) דער זעכסטער משל.
ח) דער זיבעטער משל. ... 4
ט) דער אכטער משל
י) דער נײנטער משל ... 8
יא) דער צעהנטער משל .. 9
יב) דער עלפטער משל.
יג) דער צוועלפטער משל ... 11
יד דער דרייצעהנטער משל
טו מעשה אונ מחשבה ... 12
טז) דער יצר הרע ... 13
יז) דיא הייליגע תפלה ... 14
יח) אלערלייא אופנים ... 15
17
כ) נעגליכען צום בוים
כא) דער שטעלפארטרעטער ... 18
כב) דעם בעש״ט׳ס דאוונען ... 20
כג) עליות נשמה ... 22
כד) דער בעש״ט פאהרט אין פוזנא . 24
כה) פארענטפערט אלע קשיות ... 37
כו) דער בעש״ט אין אהייל ... 37
כז) דער בעש״ט מאכט כשר אשעפס 38
כח) דעם בעש״ט׳ס געלעכטער ... 40
כט) די שרעקליכע דין תורה ... 44
ל) דער וואונדערליכער שטארבען .. 47